

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՔ

Ազգային Պատրիարքարանի

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1884 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Զ.

6 ՅՈՒՆԻՍ 1884

Կ. ՊՕԼԵՄ

1884

ԴԻԻԱՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՄԱՅՐ ԳԻԻԱՆ

Տիգրան Էֆէնտի Եուսուֆեան	Ա. Արեւոյէր
Քրիստոստուր » Ղազարոսեան	Բ. »
Յովհաննէս » Թորոսեան	Գ. »
Յովհաննէս » Արշակունի	Ա. Արեւոյէր
Յակոբ » Պօլնակեան	Բ. »

Ձեռնաստրեան Դիւան

Մատթէոս Եսկ. Իղժիրլեան Արեւոյէր
 Գարեգին Վրդ. Թաթարեան
 Մարկոս Էֆէնտի Աղարէգեանց

Դաստիարակութեան Դիւան

Ռէթէոս Էֆ. Պէրպէրեան Արեւոյէր
 Գէորգ » Ապուլլահ
 Միքայէլ » Մամիկոնեան

Կարուածոց Դիւան

Քրիստոս Էֆ. Ղազարոսեան Արեւոյէր
 Յակոբ » Եէմէնիճեան
 Պօղոս » Թորգոմեան

Համարակալութեան Դիւան

Կարապետ Էֆ. Սըլահեան Արեւոյէր
 Մկրտիչ » Ճանրմեան
 Գառնիկ » Յովակիմեան

Ցարաբերութեան Դիւան

Յովհաննէս Էֆ. Թորոսեան Արեւոյէր
 Ռուբէն » Պուրկուրեան
 Վիլէն » Օրմանեան

Իրանաստրեան Դիւան

Յովհաննէս Քչյ. Մկրեան
 Յակոբ Էֆէնտի Արշակ
 Գարրիէլ » Նորատունկեան

Նախաճեռութեան Դիւան

Մինաս Էֆէնտի Ձերաղ Արեւոյէր
 Յովհաննէս » Արշակունի
 Նշան » Պօյաճեան

Խմբագրութեան Դիւան

Հարաթում Էֆէնտի Ալաճաճեան
 Յակոբ » Գուրգէն
 Կարապետ » Իւթիւճեան

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ժ Ո Ղ Ո Վ

ԲԱՅՈՒՄՆ 1884 ԱՄԻ

Ն Ի Ս Տ Զ.

6 ՅՈՒԼԻՍ 1884

ՆԱԽԱԳԱՀ. — Տ. Սիմէօն Եպիսկոպոս Սէֆէրեան (Առաջնայ).

ԱՏԵՆԱԳԵՏ. — Տիգրան Էֆէնտի Երևան.

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

- Ա. — Ատենական գործողութիւնք.
- Բ. — Շարունակութիւն վիճարանութեան ի վերայ Աղգային կեդր. Երևանցոյցի.
- Գ. — Առաջարկութիւն Աղգային վարչութեան Խառն ժողովոյ ի մասին Առաջնորդական խնդրոյ.
- Դ. — Ընտրութիւն Գ. Ատենագարի Աղգային ժողովոյ.

Ատենագետ Էֆէնտի ատենան կը բանայ ժամ 2 1/2 ին 'ի ներկայութեան 35 Երեսօր. խանաց, որոց թիւն 'ի վերջէ 54 ի կը յանդի:

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

Ա.

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԻՔ

1.

Վաւերացումն Ե. նստի ատենագրութեան

Ատենագետ Էֆէնտի 'ի ղիտողութիւն կը հրաւիրէ զԵրեսօրխան Ե. նստի ատենագրութեան վրայ:

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐԲԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԷՏ — Ներկա, ատենագրութեան մէջ իմ խօսքերս խիստ համառօտած և միակամայն յառաջ բերած փաստերէս շատերն դրուած չ'ընեն լով, կատակցութիւնք անկատար մնացած են:

Երես 117, սիւնակ Ա. — Վարի կոտորին մէջ ըստած է, « Կրօնական ժողովն իրեն յատուկ « զիւան մ'ունի որոյ ամսական սահմանուած « է 1200 զըշ. կայլն ». մինչդեռ մենք ղիտողութիւն կընէինք և կը զանգատէինք թէ' « Ել. « յըտացոյցին մէջ Կրօնական ժողովոյ համար « բնաւ զիւան նշանակուած չ'է »: Նոյն երես, Բ. սիւնակին մէջ արձանագրուած է, « Երբ կը « տեսնեմք թէ Գաղ. ժողովոյ մի գրազիրն

« 1500—2000 զըշ. ամսական կ'ստանայ և
 « կրօն. ժողովոյ երկու բարտուղարք 600 զըշ,
 « մինչդեռ աշխատութիւն և արժանիք հասնա-
 « սար են, մտովին կը հարցնեմ թէ՛ ի՞նչ
 « տարբերութիւն կայ և այլն » որ սխալ է, զի
 « ես ըսած էի թէ՛ « երբ Քաղ. ժողովն իւր Գի-
 « ւանադպրին գոհացուցիչ ամսական կուտայ,
 « պէտք է գոհացնել նաև կրօն. ժողովոյ Գի-
 « ւանադպրին և այլն » : 119 Երեսի խօսքերս
 շիտովուած են և շատ համառօտուած : Ես քա-
 հանայից մէջ պատուաւոր զարտուղութիւններ
 նշանակած էի : Երես 120. սիւնակ Ա. խօս-
 քերս այնքան համառօտուած են որ կարելի չէ
 ըմբռնել թէ՛ կրօնական ժողովն ինչո՞ւ 500
 ոսկոյ դումար մը կը պահանջէ իւր տրամա-
 դրութեան ներքև :

Համառօտութիւնն խիստ անարժէք տը-
 պաւորութիւն կընէ յիս, ուստի պիտի խընդ-
 րեմ Գիւանէն որ այս տեսակ ընդարձակ և
 կարևոր ատենախօսութիւնք, յառաջ բան ըջ
 տպագրութիւն դէժ մի անդամ ցոյց տրուին
 ատենախօսից, որպէս սովորութիւն է ընել
 ուրիշ ազգաց մէջ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ի պատասխանի Գեր-
 Խորէն Սրբազանի զխտղութեանց կը պարտա-
 տրիմ յայտնել թէ՛ այնքա՞ն ընդմիջումներով
 եղած ատենաբանութիւն մը, մասնուանդ տ-
 ուանց սրագրութեան, կարելի չէ ճիշտ ու ճիշտ
 և բառ առ բառ արձանագրել : Բաւական է որ
 ատենաբաններու խօսից իմաստն ու ոգին պահ-
 ուած ըլլան, և Գիւանս չ'կարծեր որ Նորին Սըր-
 բազնութեան խօսից իմաստն այդ աստիճան
 այլալուած լինի որպէս կ'ենթադրէ :

Իսկ գաղով Նորին Սրբազնութեան այն ա-
 ուջարիութեան թէ՛ լաւ է որ ատենաբանից
 կողմանէ եղած կարևոր խօսքերն զէժ մի ան-
 զամ ցոյց տրուին իրենց, կը փութամ յայ-
 տարարել թէ՛ արդէն իսկ Գիւանս ընդունած է
 այդ սովորութիւնն և յանձնարարած իւր Գի-
 ւանադպրին որ երբ Երեւոյնտեք տեսնել ու-

ղեն իրենց խօսքերն, ցոյց տայ. անշուշտ Նո-
 րին Սրբազնութեան կողմանէ այդ պահանջու-
 մը եղած չէ, որպէս զի ատենագրութիւնն կա-
 րենար իրեն ներկայանալ յառաջ բան զըջ-
 պագրութիւնն :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Երես 94. Սիւ-
 նակ Բ. — Անցեալ նստին մէջ Չորրորդ նստի
 ատենագրութեան վաւերացման սրահուն զի-
 տղութիւն ըրի և ըրի թէ՛ « ժողովոյ նիստերն
 « ասկից առաջ ստաւօտներն ալ կ'ըլլար » պի-
 տի լինի, բայց կը տեսնեմ թէ՛ դարձեալ նոյն
 կերպիւ արձանագրուած է, ուստի կը խընդ-
 րեմ որ ճշգրտի և ոչ ին տեղ ալ դրուի :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ներկայ ատենա-
 գրութեան Ա. երեսի Բ. սիւնակի մէջ Չերազ
 Մինաս Էֆէնտի երբ զիս ընդմիջելով ըսաւ թէ՛
 « մի քիչ քիչ և ոչ քիչ կոյր, որատասխանեցի
 թէ՛ ես իմ գործածած բառս կը յիշեմ, այս
 պատասխանս չէ նշանակուած :

Երես 106. Բ. սիւնակ — Խօսքս պիտի ըլ-
 ւոյ « այդ միջոցներն ցոյց տրուած են Համա-
 ըրակալութեան Գիւանի Ա. Տեղեկագրին մէջ » :

Երես 108. սիւնակ Բ. « թող դժուարա-
 « գանձելի գումարներն պաշտօնէից յատկա-
 « ցուին » պիտի ըլլայ « դժուարագանձելի գու-
 « մարներն քիչ մ'ալ թող պաշտօնէից յատկա-
 « ցուին » նոյնպէս 'ի պատասխանի Չօգանեստն
 Էֆէնտի ըրի — « դաստիարակութիւնը բերան
 չ'ունենալուն համար կը զրկուի ու՞րեմն » :

ՉՊԱՆԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ատենուպետ Էֆէն-
 տի, կարծեմ թէ՛ երեւոյնտեք միմիայն իրենց
 խօսքերն ուղղելու իրաւունք ունին և ոչ թէ
 այլոյ խօսքերն ալ :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Նս միայն իմ խօս-
 քերս ուղղեցի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ինչպէս բիչ մը առաջ
յայտնեցի, առանց սղագրութեան չ'է կարելի
Ատենաբանի մէն մի խօսքերն ամբողջապէս
ործանազրել, բաւական է որ իմաստներն չ'այ-
այլին ու չ'փոխուին, և կը խնդրեմ Կրեափո-
խան էֆէնտիներէն որ այդ տեսակ փոքր զի-
տողութիւններով չ'ծանրանան Դիւանին վիայ:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ատենագրութիւնք
ժողովոյ գործառնութեանց պատկերն են և ջա-
նալու է ըստ կարի ճիշդ խմբագրել զանոնք,
վասնդի Դիւանն է պատասխանատու:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ընդհանուր զի-
տողութիւն մ'ունիմ Ատենապետ էֆէնտի:
Բաւական տառական սխալներ սարգած են ա-
տենագրութեան մէջ, կը խնդրեմ որ այս բա-
նիս բիչ մ'աւելի ուշադրութիւն լինի:

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՖ. — Ինչպէս որ բանիցս
յայտարարած եմ, դարձեալ կուգամ յայտնել
թէ՛ տղագրական փորձերն են անձամբ կը նա-
յիմ և ապա երկու փորձերէ ալ կ'անցնին ա-
նոնք, սակայն և այնպէս եղած սրբագրու-
թիւններն անփոփոխ կը մնան մեր գրաւարաց
անուշադրութեան շնորհիւ: Զեռագրերն կըր-
նան հաստատել զայս: (Առ Ղազարոսեան Է-
Ֆեմոյի) Այս առթիւ սա ևս կը յաւելում թէ
որչա՞ծ էինք Զեղ Հետ միանալ և մասնաւո-
րաբար տպագրական խնդրոյն կարգադրման և
ժողովոյն ներքին բարեկարգութեան մասին
խորհրդակցել, բայց տակաւին այդ որոշումը
չը կրցաւ իրականանալ:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Իմ ըսածս այդ
չ'է: Ես կը փափաքեմ որ տտենագրութեան
տառական սխալներուն բիչ մ'աւելի ուշադրու-
թիւն ընծայուի:

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՖ. — Բոց Տպագրիչն ևս
չ'եմ ընտրած:

Ուրիշ զիտողութիւն ունեցող չ'լինելով,
Ատենապետ էֆէնտի ժողովոյ ընդունելութեան
կ'ենթարկէ Ե. նստի ատենագրութիւնն որ ԵՂ
Վ.Ա.Ի.Բ.Է. Հանդերձ եղած զիտողութեամբ:

2.

Բացակայութիւնք

Ատենապետ էֆէնտի յայտնելով թէ Ե.
բեսփոխաններէն Տ. Գրիգոր Քհչ. Աճէմեան
անձնական տկարութեան, Յովնանիչս էֆէն-
տի Ազնաւորեան ճամբորդութեան, և Պօղոս Է-
ֆէնտի Թորգոմեան տան մէջ Հիւանդ ունե-
նալուն պատճառաւ այս աւուր ժողովոյ նիս-
տէն բայցակոյ մնալին գրով հաղորդած են
Դիւանին, իբր օրինաւոր բացակայք՝ նշանակել
կ'ուտայ նոցա անուանքն ՚ի տուժարի ներկա-
յութեան:

3.

Հրածարագիւր ՚ի երեսփոխանութենէ Տ.
ԷՖեմոյի Թիրեաբեանի.

Յարութիւն էֆէնտի Թիրեաբեան իւր Ե-
րեսփոխանական պաշտօնէն հրածարին հետե-
եալ գրով ծանուցած լինելով Դիւանին, Ատե-
նադպիր էֆէնտի կ'ընթեանու զայն:

Վսեմ. Ատենապետ էֆ. Ազգային
Պատկառելի ժողովոյ.

Տեսնելով որ անհնար պիտի լինի
ինձ, զբաղմանցս պատճառաւ, յաճա-
խել կ'անձնաւորապէս ՚ի նիստ Պատկ.
ժողովոյդ կամ մասնակցել այլ կարեւոր
աշխատութեանց, միով բանիւ խղճի մը-
տօք կատարել իմ երեսփոխանական
պարտաւորութիւններս, կուգամ մա-

տուցանել հրաժարականս և խնդրել որ հաճի Պատկ. Ժողովք ընդունիլ զայն ընդ նմին և խորին յարգանացս և մեծարանացս հաւատիրքն :

Յ. Թիրեաբեան

6 Յուլիս 1884

Կէտիր-Փաշա

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Սոյն հրաժարագրին վրայ զիտողութիւն ունեցող կայ :

ՀԱՆՐԱՅԵԱՆ Մ. ԷՅ. — Կ'առաջարկեմ որ իր պարզ հրաժարականս, անմիջապէս բուէի դրուի :

Երեսփոխաններէն ոչ որ զիտողութիւն ընելով, Ատենապետ Էֆէնտի բուէի կը դնէ սոյն պարզ հրաժարականն զոր կ'ընդունի ժողովն 6 բուէի դէմ միաձայնութեամբ :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՅ. — Կը խնդրեմ Դիւանէն որ հաճի մեզ տեղեկութիւն տալ թէ՛ վերջին նստին մէջ եղած որոշման մը համաձայն՝ ժողովս երեք բացակայութիւն ունեցող երեսփոխանաց վերջնադրեր զրկուած են թէ ոչ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Գուրգէն Էֆէնտի եթէ չ'աճապարէ, ժողովոյս աւարտման միջոցին պիտի լսէ բացակայ երեսփոխանաց մասին օրինական գործողութեանց տեղեկութիւններն, ինչպէս որ կանոնադիրը կը պահանջէ :

4.

Պաշտօնագիր Ազգային-Վարչութեան Խառն Ժողովոյ յողագս երուսաղիմայ պարտուց բարձման խնդրոյն .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅ. — Մեր ատենական գործողութեանց կարգին մէջ ունինք Քաղաքական

Ժողովոյ մի պաշտօնագիրն հանդերձ Խառն Ժողովոյ մի այլ տեղեկագրով, որ կը վերաբերին երուսաղիմայ պարտուց բարձման ծանօթ խնդրոյն : Ուստի Օրակարգի Բ. Խնդրոյն անցնելէ յառաջ, կը փութամ սոյն պաշտօնագիրն յանձնել ժողովոյն ուշադրութեան :

Ձայս տեսլով, Ատենապետ Էֆէնտի կը հրաւրէ զԱտենապետ Էֆէնտի ընթեւնուլ Քաղ. Ժողովոյ պաշտօնագիրն :

Վսեմափայլ Ատենապետ Էֆէնտի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովոյ .

Ընդ զրոյս կը հաղորդեմ Ձեր վըսեմութեան Խառն Ժողովոյ մէկ տեղեկագիրն, որ կը վերաբերի երուսաղէմի պարտուց բարձման մասին Բ. Դրան ընդունած վերջին անօրէնութեան : Ինչպէս պիտի տեսնէք սոյն տեղեկագրէն, խնդրը ստիպողական է և փափուկ, ուստի պիտի խնդրեմ որ հաճիք Ազգային Ժողովոյ յասաջիկայ նստի Օրակարգին մէջ նախադասել զայն, իր ստիպողական քան զամենայն խնդիր, և միանգամայն պէտք եղածը անօրինէք, որպէս զի դռնփակ տեղի ունենայ նիստը :

Մ'նամ յարգանք

Ի դիմաց Քաղաքական Ժողովոյ

Ատենապետ

Ս. Մարտոսեան

4 Յուլիս 1884

(Յե՛ր ընթերցե՛՛ք)

Յ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԷՏ — (Ատենապետ կրօնական ժողովոյ) Օրինական զիտողութիւն մ'ունիմ Ատենապետ Էֆէնտի : — Ըստի թէ Վարչութեան կողմանէ տեղեկագիր

մը եկած է ։ Ժակայն կը տեսնեմ որ կարգա-
ցուած այդ պաշտօնագիրն միմիայն Քաղաքա-
կան ժողովոյ Ատենապետ Պէշի ստորագրու-
թիւնն կը կրէ ։

Կրօնական ժողովն մասն է վարչութեան ,
և երբ կ'ընեմք Ազգային վարդաբխին , պէտք
է հասկնալ Կրօնական և Քաղաքական ժողով-
ներն միանգամայն ։ Կը խնդրեմ որ այդ սխալն
չ'իրկնուի ուրիշ անգամ և միանգամ ընդ միշտ
ճշգրտի այդ բառին նշանակութիւնն , մանա-
ւանդ երբ խնդիրն ուղղակի Ազգային Բարձրա-
րագոյն ժողովին կը ներկայանայ ։

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԷՅ . (Ատենապետ Քաղա-
քական ժողովոյ) Տեղեկագիրն Խառն ժողովոյ
կողմանէ խմբագրեալ և ստորագրեալ է , իսկ
կարգացուած պաշտօնագիրն որ իւր մէջ ինչ
ինչ քաղաքական կէտեր կը պարունակէ , Քա-
ղաքական ժողովն հարկ տեսած է ինքն միայն
ստորագրել և իւր վրայ առնուլ պատասխա-
նատուութիւնն ։

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Խորէն Սրբա-
զան իրաւօք ունի ։ — Երբ Ազգային վարչու-
թիւն կ'ընեմք , Կրօնական և Քաղաքական ժո-
ղովներն միանգամայն կը հասկնամք , ուստի երբ
ո և է գիր մը կը ներկայանայ յ'անուն Խառն
ժողովոյ , պէտք է այդ երկու մարմնոց ստորա-
գրութիւնքն միանգամայն կրնն ։ Թէ և վերջի
նախին մէջ Եւրօպայոյ խնդրոյն առթիւ , Կը-
րօնական ժողովոյ Ատենապետ Սրբազանի կող-
մանէ եղած դիտողութիւնք իրաւացի չէին ,
զի Եւրօպայոյ խնդիրն ուղղակի Ազգ. վար-
չութեան Քաղաքական ժողովին կը պատկանի
և ոչ Խառն ժողովին ։

ՍԵՎԱՃՅԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Փասն և չորս տա-
րիներէ 'ի վեր է որ վարչութեանց կողմանէ
հոս շարունակ թղթեր կուզան և այս առաջին
անգամն է որ Սրբազան շոր կողմանէ դիտա-
ղութիւնք տեղի կ'ունենան ։

Ելլածն պարզապէս սխալմանն խնդիր
մ'է և առ այս՝ Քաղաքական ժողովոյ Ատենա-
պետ Պէշի կողմանէ արուած բացատրութիւնք
զօհասոցուցիչ է ։

Այս առթիւ պիտի խնդրեմ վարչութե-
անն որ ժողովն այն օրինակ իրաւատութեան
խնդրովք ժամովաճառ չ'ընելու համար , նախ
ինքն իւր մէջ համաձայնի , եթէ իրօք անհա-
մաձայնութիւն կայ , և ապա հոս բերէ իրեն
զիրենքն ։

Տ. Մ. ԵՊՍ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ — Երբէք չեմ
կրնար ընդունիլ Սըվաճեան Էֆէնտիի այն
խօսքն թէ՛ « եթէ անհամաձայնութիւն կայ ,
թող նախ համաձայնի իրենց մէջ » ։ վար-
չութիւնն իւր մէջ բնաւ ո և է անհամաձայնու-
թիւնն մը չ'ունի ։

Քաղով բառին ճշգրտն խնդրոյն , 1860 էն 'ի
վեր վարչութեանց կողմանէ հոս եկած պաշտո-
նագրերն երբեմն այսպէս և երբեմն այնպէս
կ'ստորագրուէին , իսկ այժմ Կրօն. ժողովոյ Ա-
տենապետ Սրբազանն իտիպաք կը յայտնէ որ
այդ բառն մի անգամ ընդ միշտ ճշգրտելով իւր
բուն նշանակութեամբն առնուի , և կարծեմք
այս նշանական դիտողութեան դէմ ս'չ'որ կըր-
նայ առարկութիւն մ'ընել ։

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ըսե՛լ է , եղած գոր-
ժողովեան մէջ մասնաւոր դիտում մը չ'կայ ։

Տ. Մ. ԵՊՍ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ — Բնա՛ւ ։

ԱՏԵՆԱՊԷՏ ԷՖ. — Ազգային վարչու-
թիւնը կը բաղկանայ Կրօնական և Քաղաքական
ժողովներէն , բայց երբ լսի Ազգային վարչու-
թիւն կ'ընեմք , չ'հետեւիր որ Կրօնական ժո-
ղովն իւր Սահմանադրական շրջանէն դուրս
կ'էնէ :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐՊԷՅ. — (Ընդ-
միքելով) Ընդհակառակն բոլորովին կը ընջուի
Կրօնական ժողովն ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Չեմք կրնար այդպէս ըմբռնել. երբ կ'ըսեմք « Ազգային Վարչութեան կողմանէ » կը հասկնամք նաև Վարչութեան ճիշդերէն միայն կողմանէ եկած , ինչպէս որ քիչ մը առաջ յայտարարեցի թէ՛ Վարչութեան կողմանէ տեղեկագիր մը ներկայացուած և անոր կցուած է Բաղարարական Ժողովոյ պաշտօնագիրն :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Բայց Քաղաքական և Կրօնական Ժողովներն իբրև ճիշդեր նկատեցիք, Ատենապետ էֆէնտի, որ սխալ է :

(Աղմուկը եւ շփոթութիւնը)

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Ի ճայն զանգակի բարեկարգութիւնն վերահաստատելով) Եթէ բռնեալու հետ խաղամք , մինչև երեկոյ չեմք կրնար վիճարանութիւնն վերջացնել : Ուստի կը խնդրեմ որ մէկ կողմ՝ զձեզով բառերն , զխտատութիւննիս ճշդեմք :

Այսօր Կրօն. և Քաղ. Ժողովներէն համախառն մի տեղեկագիր ներկայացած է Ժողովիս հանդերձ Քաղաքական Ժողովոյ մի սյլ պաշտօնագրովն , որով կուզայ ստիպողականութիւն տալ խնդրոյն : Բայց ըստ որում միայն երէկ երեկոյ ձեռքս հասաւ սոյն զիրն , հետեւաբար չ'էի կրնար մեր օրակարգին մէջ դասակարգել զայն : Ահա ստոր վրայ է լարնդիրն :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍԿ. ՆԱՐ-ՊԷՏ. — Խօսք կ'ուզեմ Ատենապետ էֆէնտի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Արդէն 'ի Դիւանէ սէտք եղած յայտարարութիւնն ըրի , ուստի սյլ եւս չեմ կարող խօսք տալ այս խնդրոյն վրայ :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍԿ. ՆԱՐ-ՊԷՏ. — Ի՛նչ ըսելէ է . իրաւունքս է և սլտի խօսիմ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — (Առ Տ. Խորեն Սրբաբազան) Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ պէ՛ն Ձեր Արարչութեան կողմանէ յարուցող իրաւատութեան կէտին վրայ հարկ եղած գոհացուցիչ բացատրութիւնն տուաւ , ուստի կը խնդրեմ որ վերստին 'ի խնդիր չ'ձմանէք :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍԿ ՆԱՐ-ՊԷՏ. — Տըրուած այդ բացատրութիւնն անզամ մ'ալ 'ի Դիւանէ յայտարարեցէք , Ատենապետ էֆէնտի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կը յայտարարեմ թէ Վարչութեան անուան տակ կը հասկնամք Կրօնական և Քաղաքական Ժողովներն միանգամայն և ստոր հակառակն ըսող ընտւ չ'կայ :

(Ի Դիւանէ եղած այն յայտարարութեան վրայ) Կրօն. Ժողովոյ Ատենապետ Սրբաբազան դէպ 'ի Դիւանն յառաջանելով , ինքն ալ կը ստորադրէ Քաղաքական Ժողովոյ կողմանէ ներկայեցեալ պաշտօնագիրն :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Կանոնական դիտարութեան մը համար խօսք կուղեմ : — Վարչութեան կողմանէ ներկայացեալ սոյն խնդրոյն ստիպողականութիւն տալ կ'առաջարկէ Քաղաքական Ժողովն : Սակայն մեր ներքին Կանոնադրի 65 և 59-րդ յօդուածոց տրամադրութիւններն (կ'ընթերնու) կը պարտաւորեն զժողովս , որ նախ խնդիրն իր օրինական նախարանութեանն անցնի և սոյա ենթարկի վիճարանութեան մինչևև խի եթէ ստիպողութիւն տրուի :

Գաղով բուն խնդրոյն , կը յիշէ Պատկ. Ժողովի թէ Երուսաղիմայ պարտուց բարձման համար զինչերական տրուց վրայ 3 զըլի. յաւելման խնդրոյն առթիւ ասկից առաջ այս Ժողովոյ մէջ հարցում եղած լինելով , քննիչ Յանձնաժողով մը կազմուած էր որ Վարչութեան հետ Խառն ճիտ ընելով ըննէ այդ խնդիրը և կամ համաձայնութեամբ և կամ առանձինն բե-

րէ իւր տեղեկագիրը • րայց երր Վարչութեան Ատենապետ Պէյն յայտարարեց Յանձնաժողովոյն մէջ թէ կայսր կառավարութեան այդ մասին պատասխան առնուած չէ, և յոյս ալ չկայ առնելու, ուստի այժմէն ստով զբաղելու տեղի չկայ, Յանձնաժողովն ալ այդ մասին բնութիւն չընելով, Երուսաղիմաց պարտուց բարձման համար Ազգային հանդանակութեան առաջարկ մը բերաւ ժողովն, որ զայն ընդունեց և յանձնարարեց Վարչութեան 'ի գործադրութիւն: Վարչութիւնը ժողովոյս այդ որոշումը յայտագրեց կայսր կառավարութեան, և կառավարութիւնն այս անգամ կը ծանուցանէ թէ զինտեսարական տրոյց վրայ յաւելումն ընդունուած է:

Այժմ որ կառավարութիւնն ընդունած է սոյն չըզլի յաւելումը, բանաւոր է և օրինակին որ նոյն ֆիննիչ Յանձնաժողովը, ըստ նախկին որոշման ժողովոյդ, Վարչութեան հետ միասին նախ խնդիրն ուսումնարկէ և տեղեկագիր մը բերէ:

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԵՅ. — (Ատենապետ Բաղ. Ժողովոյ) Փախազեան էֆէնտիի դիտողութիւնքն իրաւացի են: Թէ և Երուսաղիմաց Վանուց վիճակն յայտնի է, հետեւաբար խնդիրն ստիպողական և փախուկ, սակայն ես ալ կը ընդունիմ որ խնդրոյն նախաբնութիւնն յանձնուի յիշեալ ֆիննիչ Յանձնաժողովին որ Վարչութեան հետ խառն յիստ մը ընէ և իւր բռնութեանց արդիւնքն տասնեւհինգ օրեսոյ սոյն մասնաժամուս ներկայէ Պատկառելի ժողովոյդ 'ի դռնիակ նիտա:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Բանի որ Վարչութեան Ատենապետ Պէյն համամիտ է եղած առաջարկութեան, ուստի ըստ օրինի նախ խնդրոյն ստիպողականութիւնն ժողովոյդ բնութիւն կ'ենթարկեմ յառաջիկայ նստին համար:

Զայս ասելով, Ատենապետ էֆէնտի ժո.

ղովց քուէին կ'ենթարկէ խնդրոյն ստիպողականութիւնն որ կ'ընդունի միաձայնութեամբ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Գաղով յղման կէտին, Փախազեան էֆէնտի կ'առաջարկէ խնդրոյն նախաբնութիւնն յանձնել սակից յառաջ ժողովոյս կողմանէ կարգեալ ֆիննիչ Յանձնախումբին, որ Վարչութեան հետ համախորհուրդ 'իւր տեղեկագիրն բերէ հոս:

Արդեօր ժողովը կ'ընդունի՞ այս առաջարկութիւնն թէ չէ խնդիրն նախաբնիչ Գիւսնին յղել հարկ կը տեսնէ:

Տ. Մ. ԵՊՍԿ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ. — Յիշատակել ֆիննիչ Յանձնաժողովն երկու անգամբ, Տ. Վահան վարդապետ և ես կրօնական ժողովց անդամ լինելով այժմ, ըստ օրինի չ'եմք կարող անդամակցիլ նաեւ նոյն Յանձնաժողովին, և հարկ է մեր տեղ նոր ընտրութիւն կատարել:

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍԿ. ՆԱՐ-ՊԵՅ. — Ըստ իս, աւելի օրինաւոր է նոր ընտրութիւն կատարել:

ԹՈՐՈՍԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Ի՞նչ պիտի ըլլայ այդ Յանձնաժողովին պաշտօնն:

ՓԱՔԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Այդ մասին արդէն ժողովոյն նախորդ որոշումը կայ: — Ազգային ժողովն ընդունելով ֆիննիչ Յանձնաժողովց տեղեկագիրն եզրակացութիւնն, որոշած էր սպտսել մինչեւ որ կայսերական կառավարութիւնն իւր կարծիքն յայտնէ: Ուստի, նոյն Յանձնաժողովց պաշտօնն պիտի լինի այժմ Վարչութեան հետ խնդիրն ուսումնասիրել և տեղեկագիր մը բերել հոս:

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԵՅ. — Եւ ես այն ատեն առաջարկած էի թէ՛ երբ կայսերական կառա.

վարութիւնը իւր հաւանութիւնն տայ, յայնժամ կուգամբ բացատրել այս սկզբան օգուան կամ փնասն, հետեւաբար լաւ է որ այսօր նոյն Յանձնաժողովն Վարչութեան հետ վերատին դումարի, լսէ անոր բացատրութիւններն և իւր տեսութիւնքն ներկայէ Պատ. Ժողովոյց :

ՅՈՐՈՍԵԱՆ Յ. ԷՑ. — Ինձ աւելի բանաւոր կը թուի խնդիրն իրեն յատուկ Գիււանին յղել. բայց եթէ կ'ուզուի մասնաւոր Յանձնաժողովը մը յանձնել, աւելի լաւ է նախապէս կազմուել Յանձնաժողովին յղել որով և սկսած կ'ըլլամք մեր նախորդ որոշումն :

ԳՈՐԳԷՆ Յ. ԷՑ. — Սակայն սլայմանաւոր տպեալ տեղեկագիրն գէթ երկու օր առաջ երեսօթխանաց ձեռքն հասնի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՑ. — Քանի որ Վարչութեան Ատենապետ Պէյն ինչպէս և ոմանք յ'երեսօթխանաց, խնդրոյն նախարհութիւնն նոյն ֆենիչ Յանձնաժողովոյն յանձնելու կողմն են, հարկ է որ հրոժարեալ երկու տեղամտց տեղ եւս նոր ընտրութիւն կատարեմք :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Նոր ընտրութեան հարկ չ'կայ, հինգ հոգի բաւական է :

ՄԻՔԱՆԻ ՆՅԱՐԱՆՆԵՐԷ — Այո՛, հինգ թիւն բաւական է :

ՋԵՐԱՋ Մ. ԷՑ. — Խնդրոյն բնութիւնը նախորդ Յանձնաժողովոյ յանձնելու առաջարկին համեմատ չ'եմ ես, սա նկատուեալ որ նոյն Յանձնաժողովն ընդգիւծուիր կուսակցութենէն կազմուած է : Հետեւաբար կ'առաջարկեմ մի նոր Յանձնախումբ ընտրել յ'որում գտնուին երկու կուսակցութենէն ալ հաւասար թուով անդամներ :

ՓԱՍԱՋԵԱՆ Ս. ԷՑ. — Կ'ըստի թէ նախորդ Յանձնաժողովն ընդգիւծուիր կուսակցութենէն

կազմուած է : Բայց ոչեւր գիտնալ թէ նա ա՛նանինն չ'սխտի գործէ, այլ Վարչութեան հետ համախորհուրդ, որ դնաւորական տրոյց յաւելման սկզբան համակարծիք լինելով, կարծեայ փոխանակութիւն մը սխտի յառաջ գայ, որով կամ մենք զՎարչութիւնն սխտի համադեմք, կամ Ինքն գլեղ : Ես, որ տրոյց բարդման սկզբան գէ՛մ եմ բացարձակապէս, կըրնայ ըլլալ որ խնդիրն աւելի մասնայ ուսումնասիրելով, համոզուիմ : Հետեւաբար սխալ է Ձերազ Էֆէնտիօի այն կարծիքն թէ Յանձնաժողովն ընդգիւծուիր կուսակցութենէն կազմուած է, որով խնդիրն միակողմանի կերպիւ սխտի բնուի :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐՊԷՅ — Ըսուեցաւ թէ Վարչութիւնն դիմաւորական տրոյց յաւելման կուսակցի է : Սխալ է այդ ենթադրութիւն : Ձեր Ազգային Վարչութիւնն միակայն ազգին օգտին և շահուն կուսակցի է, և երբ խնդիր մը կը բերէ Ժողովոյց սեղանին վրայ, ինքն նախ կարծիք մը կը գոյացնէ և խնդիրն յ'օգուտ ազգին ուսումնասիրելով կը ներկայէ Ձեր ընդունելութեան :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՑ. — Պէր ու գէ՛մ կարծիքներն փոխանակուեցան որով և խնդիրն լուսաբանուեցաւ ըստ կարելոյն : Ժամ է արդ որ ներկայացեալ առաջարկութիւնք ամփոփելով Ձեր բռեւէին ենթարկեմ :

Ոմանք կ'առաջարկեն խնդրոյն նախադրելութիւնն յանձնել նախորդ ֆենիչ Յանձնաժողովին որ Վարչութեան հետ համախորհուրդ իւր տեղեկագիրն ներկայէ Ժողովոյց յառաջիկայ նստին, և այլք, այն խնդրոյն բնութեանն համար մի նոր Յանձնաժողով կարգել կառաջարկեն : Եթէ ուրիշ զխտողութիւն ունեցող չ'կայ, սոյն երկու առաջարկներն քուէի կը դնեմ :

Ոչ որ յ'երեսօթխանաց զխտողութիւն ընելով, Ատենապետ Էֆէնտի քուէի կը դնէ միւշեալ երկու առաջարկներն, և Ժողովն Վի գէ՛մ

միաձայնութեամբ խնդրոյն բնութիւնն նախորդ
Յանձնաժողովոյ յանձնելու առաջարկն կ'ըն-
դրուի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅՑ. — Այժմ, ո՛վ որ առանց
հրաժարեալ երկու անդամոց տեղ նոր ընտրու-
թիւն կոտարելու, Յանձնաժողովոյ անդամոց
ն թիւն բաւ կը համարի, թող իւր հաւանու-
թիւնն յայտնէ :

Ժողովն յի դէմ միաձայնութեամբ բաւ
կը համարի ֆնիւիչ Յանձնաժողովոյ անդամոց
ն թիւն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅՑ. — Իսկ ո՛վ որ կուզէ Վարչու-
թեան Ատենապետ Պէյր առաջարկութեան
համաձայն նիստն դադարեցնել, թող հաճի
իւր ձեռնածիղջ հաւանութիւնն յայտնել :

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԵՏ. — (Ատենապետ քաղ-
ժողովոյ) Երբ Վարչութիւնն կուզոյ առա-
ջարկել որ այս խնդրոյն համար ժողովոյ նիստն
դադարեցնելու, կարծեմք այլ եւս խըն-
դիրն բուէի զնեւու հարկ չ'ընար :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԵՏ. — (Ատե-
նապետ կրօնական ժողովոյ) Կրօնական ժո-
ղովն եւս համաժող է դադարեցնելու նստն առա-
ջարկութեան :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՅՑ. — Թէև ես դա-
մակ նիստ ընեմու դէմ եմ, բայց քանի որ մե-
նէ ընտրուող Վարչութիւնն այնպէս կուզէ,
զիմքն յարդած լինելու համար պէտք է ըն-
դուիլ դադարելի առաջարկութիւնն :

ՄԷԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՅՑ. — Քուէի դրէ՛ք իմն-
դիրն, Ատենապետ էֆէնտի :

ԶՊՊԱՆԵԱՆ Մ. ԷՅՑ. — Եթէ բուէարկու-
թեան արդիւնքն Վարչութեան առաջարկին
հակառակ ելնէ, ի՞նչ պիտի ընեմք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅՑ. — Խնդիրն պարզ է : Մեր
ներքին կանոնադիրն կը տրամադրէ որ 10 ե-
րեսիօտանոց գրաւոր խնդրանք կարելի է
դադարեցնել, մինչդեռ այժմ 28 ե-
րեսիօտանք կան որ կը պահանջեն դադարեց-
նել նիստն :

ՄԷԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՅՑ. — Սխալ է, Ատե-
նապետ էֆէնտի : Կանոնադիրն կը տրամադրէ
որ, կրնան այդ տեսակ առաջարկ մը ներկայա-
ցնել, բայց ժողովն ազատ է մերժել կամ ըն-
դուիլ այդ առաջարկութիւնը :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՅՑ. — Ներքին կանոնա-
դիր 29րդ յօդուածն կըսէ, « Տասն անդամոց
& խնդրանք՝ որ համառօտ պատճառարանեալ
& պէտք է Ատենապետին ձեռքը տրուի, ձե-
& ռաւարածով առանց վնասի ժողովը կ'որոշէ
& միթէ դադարեցնելու կուզէ » :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅՑ. — Կը տեսնէք որե՞մն լինէ
ժողովն կրնայ Կրօնական ժողովանոց զը-
նդարեցնելու նստն որոշուիմ տալ :

Որե՞մն, ո՛վ որ ըստ առաջարկութեան
Աղղային Վարչութեան, յառաջիկայ նիստն
դադարեցնելու կուզէ, թող իւր ձեռնածիղջ հա-
ւանութիւնն յայտնէ :

Եւ ժողովն կ'որոշէ յառաջիկայ նիստն ի՛նչ
դադարեցնելու :

Սոյն բուէարկութեան մէջ ձեռնարկ կը
ընայ Ատենապետ էֆէնտի ֆախաբան :

5.

Բողոքագիր Տրապիզոնի գաւառական
ժողովոյ ընդդէմ Կեդր. Վարչութեան յի
մասին Առաջնորդական ընտրութեան .

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՅՑ. — Տրապիզոնի Գաւա-
ռական ժողովոյն իրողանէ եւս զիր մը եկած

է Դիւանիս որ նոյնպէս կը վտւթամ հաղորդէ Ժաղովոյդ, Օրակարգի անցնելէ առաջ :

Ատենապետ Էֆէնտի հրահրանօք Ատենադպիր Էֆէնտի կըմթեանու հետեւեալ զիրն :

Վսեմաշուք Ատենապետ Էֆէնտի Ազգ. Պատկառելի Ընդհ. Ժողովոյ :

Լրագիրներէն տեղեկանալով թէ Կեդր. Վարչութիւնը առաջարկ մը ներկայած է Պատ. Ժողովոյդ, որով թափուր վիճակաց Առաջնորդներու ընտրութիւնը իրեն վերապահել կը փափաքի, և այս պատճառաւ իսկ յետածըգուած է Տրապիզոնի առաջնորդական ընտրելեաց ցանկին յղումը, վիճակիս Գաւ. Ժողովոյ անդամներէն 19 երեսփոխաններէ ստորագրեալ մի բողոքագիր մատուցուելով Առաջնորդական Տեղապահ Գեր. Ս. Հօր. Գաւ. Ժողովոյ անմիջական 'ի նիստ գումարումը խնդրուած, և Քաղ. Ժողովն ևս կարևոր դատելով բողոքարկուեաց խնդիրը, որոշած էր Ժողովոյս անմիջական գումարումը :

Ուստի որոշմամբ Քաղ. Ժողովոյ և հրահրանօք Տեղապահ Ս. Հօր. Գաւ. Ժողովը իւր անդամոց մեծամասնութեամբ Յունիս 26, Երեքշաբթի օրը 'ի Ժամ 7, 'ի նիստ գումարուեցաւ, ուր կարգացուելով ծանուցեալ բողոքագիրը, Ժողովոյ ուշադրութեան ենթարկեցաւ Կեդրոնական Վարչութեան առ Պատ. Ժողովոյ ներկայացեալ յիշեալ առաջարկը :

Գաւ. Ժողովը յետ երկար վիճարանութեան, նկատելով որ Ազգ. Սահմանադրութեան Գաւ. հրահանգի 2. դրոյն 1. յօդուածի տրամադրութեամբ ա-

ռաջնորդական ընտրութեան բացարձակ իրաւունքը Գաւ. Ժողովը կը վայելէ,

Նկատելով որ Տրապիզոն իւր այս իրաւունքէն զրկելու համար ո'ն է բանաւոր պատճառ մը չ'դտնուիր,

Նկատելով որ առաջնորդը թափուր մի քանի վիճակներու պէս, Տրապիզոնի վիճակին համար ո'ն է անձնական կամ այլ դժուարութիւններ, անտեղութիւններ չ'է կարելի վերադրել,

Եւ նկատելով մանաւանդ թէ Կեդր. Վարչութիւնը մեր առաջնորդական ընտրելեաց ցանկը յղելու որոշում տալէ վերջ, իւր վերջին առաջարկը բերած է Պատ. Ժողովոյդ,

Որոշեց բողոքել յիշեալ առաջարկի դէմ որ մեր սահմանադրական իրաւանց բռնարարումն է, և եթէ ուրիշ գաւառներու համար առժամեայ կարգադրութիւն մ'իսկ լինի, յ'անուն Տրապիզոնի այդ որոշում կամ կարգադրութիւն չ'ընդունիլ, և պահանջելով ընտրելեաց ցանկի ընդ հուպ յղումը, համաձայն օրինաց մեր ձեռամբ իսկ կատարել մեր Առաջնորդի ընտրութիւնը :

Արդ 'ի նկատառութիւն ներկայելով Գաւ. Ժողովոյ սոյն որոշում, հաւատամբ թէ անտես չ'առնուիր մեր Սահմանադրական իրաւունքը :

Որով մնամբ խնարհ յարգանօք ի դիմաց Գաւառ. Ժողովոյ

Ատենադպիր Ա. Շամբիկեան Ատենապետ Գ. Խանետանեան

27 Յունիս 1884 Տրապիզոն

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Այժմ որ տեղեկացար սոյն բողոքագրին պարունակութեան, ժողովոյդ կամքէն կտրեալ է Օրակարգն անցնել զայն, ըստ որում Խառն ժողովոյ կողմանէ ներկայացեալ առաջնորդական խնդրոյն հետ առնչութիւն ունի, և կամ ուղղակի Վարչութեան յղել:

Տ. Վ. ՎՐԴ. Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ — Վարչութեան յղել կ'ատջարեմ:

Տ. Մ. ԵՊԻՍԿ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ. — Արդէն ժողովոյ Օրակարգին մէջն է այն տեղեկագիրն որ կը վերաբերի Առաջնորդական խնդրոյն, և ես կը կարծեմ թէ այդ բողոքագրին եւս պէտք է կցել նոյն տեղեկագրին և վերապահել անոր վրայ լինելիք վիճարանութիւն: Արդէն Վարչութիւնը սոյն մասին ունի տալիք րացատրութիւններ:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Տակաին Ազգային ժողովս այդ մասին ո և է կարգադրութեան մը չէ ձեռնարկած և ոչ իսկ իրրեւ խնդիր՝ ասոր վրայ բաւ մը արտասանած է, հետեւաբար Ազգային Վարչութիւնն այս տեսակ Մտնմանադրական խնդրոյ մը մասին չ'էր կարող ինքինն տնօրինութիւն մ'ընել: Ուստի կ'ատջարեմ ներկայացեալ սոյն բողոքագիրն ուղղակի Վարչութեան նկատմանն յանձնել:

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ինձ այնպէս կը թուի այդ գրուածքին ոճն, առ Վարչութիւն ունեցած յարգանայ տխարոն չ'ներկայցնէր: Պէտք է որ ազգային ո և է պաշտօնական մարմին մը այս տեսակ յարաբերական խնդրոյ մէջ յարգանք և միտնգամայն պատկաւանք չարժի: Ուստի իմ կարծիքս է այդ գիրն վերադարձնել առ գրողս, որ բարեփոխելով այդ գրուածքին լեզուն ու ոճն, ըստ այնմ ներկայացնեն մեզ:

ԱՊԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Եթէ այս գիրն ուղղակի առնչութիւն ունեցած չ'ըլլար Առաջնորդական խնդրոյն հետ որ այժմ մեր Օրակարգին մէջն է և որոյ ստիպողականութիւնն հաստատուած, բնական էր որ անոր պարունակութիւնըն ժողովոյդ հաղորդելով, ըստ օրինի Վարչութեան նկատմանն յանձնուէր, բայց բանի որ Վարչութեան մեզ ներկայացեալ խնդրոյն հետ առնչութիւն ունի այն, ըստ է նոյն խնդրոյն նկատման վերապահել: Սակայն և այն, պէս ժողովդ աղաւ է այս մասին ուրիշ կարգադրութիւն մ'ընել միայն, Գիւսանս կը խնդրէ որ սոյն կէտին վրայ վիճարանութիւնն աւելի չ'ներկայի, զի առ այժմ չ'արժեք վիճարանել:

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Ինչպէս բիշ մը առաջ յայտնեցի, սոյս գիրն Վարչութեան պէտք է յղել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. ՂԱՏՐՈՍԵԱՆ Ն. ԶՅՆՈՒՄ, խնդրեմ, թողք Ձեր Առննապետին շարունակել իւր խօսքն: (Շարունակելով) Ուրեմն ինչպէս որ յայտնեցի, խնդիրն միայն այս երկու կէտերուն վրայ կ'ըմբռնեմք, այսինքն կամ վերապահել մեր Օրակարգի երրորդ խնդրոյն նըկատման և կամ յղել ուղղակի Վարչութեան:

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Վարչութիւնն այսօր առաջարկութիւն մը բերած է ժողովոյս որ ց'արդ վիճարանութեան չ'է ենթարկուած, և կրնայ ըլլալ որ նկատողութեան առնուելով ընդունելի կամ մերժելի այն, սակայն Գաւառ մը կայ որ իւր Մահմանադրական իրաւանց գործարկութիւնն կը պահանջէ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. (Ընդմիջելով զԱտեճաբանն) Խնդրոյն մէջ մի մտնէր, կաղաչեմ:

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Խնդրոյն վրայ է որ կը խօսիմ: (Շարունակելով) Լրագրայ

մէջ կարգայինք թէ Վարչութիւնն Առաջնորդական ընտրութեանց հրահանգներն զրկած է . . .

Տ. Վ. ՎՐԻ Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ. — (Ընդմիջելով) Լրագիրներն պաշտօնական չ'են կրնար նկատուիլ :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Բայց ըսնի որտակաւին Վարչութեան առաջարկն այս ժողովն ս'ը ընդունուած և ոչ ալ մերժուած է : Ըսել է տիրող օրէնքն գործարարութենէ չէ դադարած . հետևաբար ըստ այսմ օրինաց' պէտք է որ Տրասպիրանի գաւառն իւր Սոհմանադրական իրաւունքն մնայելէ և Վարչութիւնն պարտուոր է առաջնորդական ընտրելեաց ցանկ զրկել անդ :

ԱՅՎԱՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Բայց ի՞նչ հարկ կայ այդ տեսակ բացատրութեանց մէջ մտնելու :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ի՞նչ ըսել է . Սոհմանադրութեան այդ յօդուածն տակաւին չէ սրբազորուած և դառա մը ըստ այնմ իւր իրաւունքն կը պահանջէ . ի՞նչ կը նշանակէ զրկել զինքն իւր այդ իրաւունքէն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Երկրորդ անգամ կ'աղաարբեմ Առեւտրան Էֆէնտին որ իրաւունք չունի այս պահուս խնդրոյն վրայ կարծիք յայտնելու :

ՄԱՏՈՒՆ Ս. ՊԷՏ. — (Ատեւապետ Քաղ. ժողովոյ) Այսօր Տրասպիրանի գաւառէն դէր մը եկած է Պատ. ժողովից որով կը բողբոքեն Կեդր. Վարչութեան դէմ, ուստի կրնար խնդիրն յըղել իրեն որ սրատրաստ է այդ մասին հարկ եղած բացատրութիւններն տալ :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԷՏ. — Տրասպիրանի Գաւառական ժողովոյ կողմանէ բողբոք մը եկած է, սակայն որս' զէ՛մ և ի՞նչ մտածմամբ :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Էֆէնտին կրտէ թէ՛ Վարչութիւնն առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ զրկած է 'ի գաւառս, լրագիրներնն թողելով այս տեղեկութիւններն, ըսել է թէ ինչ որ լրագրաց մէջ կը գրուի, հո՛ս արձագանք կը գտնէ . . . :

ՄԵԼԻՔԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Յայտարարեցիք թէ չ'կայ այդ տեսակ սրտում մը :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԷՏ. — Ձարմանալի է որ երբ Կեդր. Վարչութեան երկու ժողովոյ Առեւտրաբար միանգամայն կը յայտարարեն թէ չ'կայ այդ տեսակ սրտում մը և ընտ. հրահանգ զրկուած չ'է, նորա սր ժողովն դուրս կը գտնուին, կըսեն թէ՛ կայ : — Գաղմ Տրասպիրանի խնդրոյն, խնչպէս միտ Վիճակներն, նոյնպէս և Խնքն պարտուոր էր ըստպես կը որ նախ Վարչութիւնն այս ժողովոյ մէջ բացատրեր իւր առաջարկութեան ոգին և պտոճատներն և երբ խնդիրն իւր վերջնական լուծումը գտներ, յայնժամ միայն իրաւունք կունենար խնդիր ներկայել ժողովոյց և այն խի համեստարար :

Ուստի կ'առաջարկեմ, որ սոս խնդրոյս վերայ տեղի ունեցած վիճարանութիւնք չ'եղեալ համարուին և բողբոքողին յղուի Վարչութեան, որպէս զի եթէ կան ուրիշ այս օրինակ զխտորարկեր, ամենքն միասին բերէ Պատ. ժողովոյց :

Տ. Մ. ԵՊԻՍԿ. ԻՅՏԻՐԻԵԱՆ. — Ինչպէս ի՛նչ մ'առաջ յայտնեցի, պէտք է այդ գիրն վերապահել առաջնորդական խնդրոյն վրայ իրենից վիճարանութեան և յայնժամ միայն նըկատողութեան անուով զայն :

Իսկ գաղմ Գաւառական ժողովոյ բողբոքանոց, անիրաւ կը գտնեմ զայն, վասն զի Տրասպիրանից Կեդր. ուղեցին Առաջնորդական ընտրելեաց ցանկ և զլացուեցաւ իրենց :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Գաւառական ժողովներն ինչպէս և թաղ. խորհուրդք չեն

կրնար յարտբերութեան մասնել այս ժողովոյս հետ այլ վրայն Վարչութեան, հետեւաբար չ'է կարելի Օրակարգին մէջ դասել այդ խնդիրն : Մեր Օրակարգներն կամ ուղղակի Ս. Պատրիարքէն կամ Աղգային Վարչութեանն և կամ երեսօթիտանաց կողմանէ առաջարկութեան ձեւով մը կուզան :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Այս գիրն առ Վարչութիւն յղելու առաջարկն բուէի պիտի զընեմ . . . :

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՖ. — Վարչութեան չ'իջրնար յընդ Ատենապետ էֆէնտի: Իզմիրեան Սրբազանի առաջարկն է օրինաւոր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Քանի որ Վարչութեան երկու ժողովոյ Ատենապետք կառաջարկին որ խնդիրն ուղղակի իրենց յընդ, Գլխանիս պարտքն է քուէի զնել այդ առաջարկն. մասնաւոր թէ Իզմիրեան Սրբազանի առաջարկն երկորոշող չ'ունեցաւ :

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՖ. — Ես կ'երկրորդեմ :

Գորդէն էֆէնտիի սոյն յայտարարութեան վրայ, Ատենապետ էֆէնտի բուէի կը զնէ նախ սոյն բողոքագիրն առ Վարչութիւն յղելու առաջարկն, որ կըստանայ 19 քուէ, և ապա Իզմիրեան Սրբազանի առաջարկն որ կըստանայ 3 քուէ :

Հետեւաբար ժողովն 3 ի զէմ 19 քուէով ԿՈՐՈՇԷ Տրասիզոնի Գաւտական ժողովոյ Բողոքագիրն յղել առ Վարչութիւն 'ի պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւն :

(Յետ քուեարկութեան)

ՁԵՐԱԶ Ա. ԷՖ. — Կուզամ յիշեցնել Պատ. ժողովոյ թէ Առաջնորդական խնդրոյն առ

թիւ ասկից մը քանի ամիսներ առաջ Գեր. Սէֆէրեան Սրբազանի կողմանէ զբաւոր առաջարկութիւն մը ներկայացած էր հոս որ յԵՂՈւեցաւ Նախաձեռնութեան Գիւանն քննութեան և և նոյն Գիւանն իւր տեղեկագիրն բերելով անցաւ 'ի խնդրող կարգ : Առտի կ'առաջարկեմ որ Վարչութեան կողմանէ մինչնոյն խնդրոյն վրայ ներկայացեալ տեղեկագիրն եւս յղուի նոյն Գիւանին որ իւր տեսութիւններն բերէ ժողովոյ մինչև յառաջիկայ նիստ, և ըստ այնմ խնդիրն ենթարկի վիճարանութեան :

ՓՈՒՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Եթէ այդ տեղեկագիրն ց'արդ չ'է դացած Նախաձեռնութեան Գիւանին, պէտք է որ երթայ :

ՅՈՐՈՍԵԱՆ Յ. ԷՖ. — Սրդէն Նախաձեռնութեան Գիւանն առաջնորդական խնդրոյն վրայ իւր կարծիքն յայտնած էր :

Հետեւաբար, ըստ առաջարկութեան Նախաձեռնութեան Գիւանի Ատենապետ Չերալ Մինաս Եֆէնտի, ժողովն ԿՈՐՈՇԷ Վարչութեան Խառն ժողովոյ կողմանէ Առաջնորդական խնդրայ մասին առ Ինքն ներկայացեալ տեղեկագիրն յղել յիշեալ Գիւանին 'ի քննութիւն եւ 'ի տեղեկագրութիւն տասն և հինգ օրեայ պայմանաժամաւ :

ՄԻԶԱՂԷՊ

Տ. ՅԱԿՈՅ ՎՐԻ. Ա. ՓՈՒՓԱԶԵԱՆ. — Գըրեթիէ ամէն մը 'ի վեր է որ Միջադիւղի թաղէն երեսօթխանական ընտրութիւն մը կատարուած և տեղեկագիրն 'ի Պատրիարքարան ղրկուած է, սակայն կը դարձանամ որ նոյն տեղեկագիրն ց'արդ չ'է ներկայացուած ժողովոյս վաւերացման :

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԵՅ. — (Առեմնապետ Քաղ. Ժողովոյ) Վարչութեան սեղանին վրայ այդ տեսակ տեղեկագիր մը ց'արդ չէ եկած: Արժ. Յակոբ Վարդապետ, որ այս հարցումն կընէ, ինքն ալ իրբեւ Վարչութեան անդամ կընար զիմեյ Պատրիարքարանի Գիւանատան եւ տեղեկութիւն առնուլ, փոխանակ ինչդիպն Պատ. Ժողովոյդ բերելու:

Տ. ՅԱԿՈՒՑ ՎՐԴ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ. — Ես բընաւ պաշտօն եւ պարտականութիւն չունիմ Պատրիարքարանի Գիւանատան զիմելու, վաւրն զի իրբեւ Միջազրուի Ընտրողական Ժողովոյ Նախագահ կընեմ այս հարցումն ե ոչ իրբեւ կրօն. Ժողովոյ անդամ:

Տ. ՄԱՏՔԷՈՍ ԵՊՍ. ԻԶՄԵՐԼԵԱՆ. — Հար Սուրբն իրբեւ երեսփոխան կընայ այդ տեսակ հարցում մ'ընել, ըսյց ոչ իրբեւ Ընտրողական Ժողովոյ Նախագահ:

Տ. ՅԱԿՈՒՑ ՎՐԴ. Ա. ՓԱՓԱՋԵԱՆ. — Իրբեւ Ընտրողական Ժողովոյ Նախագահ, պարտքս կատարելէ յետոյ, նաեւ իրբ երեսփոխան կը հարցնեմ թէ՞ Միջազրուի թաղէն ընտրուել երեսփոխան Տաւատեան Ստեփան էֆէնտի ընտրութեան տեղեկագիրն ինչո՞ւ ց'արդ չէ ներկայացած Ժողովոյս:

ՄԱՔՍՈՒՏ Ս. ՊԵՅ. — Արդէն մի անգամ յայտնեցի թէ՞ Վարչութեան սեղանին վրայ տակուին այդ տեսակ տեղեկագիր մը չէ եկած:

Տ. ՅԱԿՈՒՑ ՎՐԱՐԴ. Ա. ՓԱՓԱՋԵԱՆ. — Ուրեմն Գիւանատունն է պատասխանատու:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԵՅ. — Ժողովս այդ մասին բան մը չի կրնար ընել այս պահուս: Երբ որ ընտրութեան տեղեկագիրն ներկայանայ, հարկաւ յապաղման պատճառն կը բացատրուի:

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԵՅ. — Ես եւս կուգամ հարցնել Պատ. Գիւանտի թէ՞ ինչ պատճառաւ Պէկեան էֆէնտի երեսփոխանական խնդիրն ց'արդ իւր լուծուած չէ դատած:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԵՅ. — Եթէ Նորին Գերապատուութիւնն ուշադրութեամբ արքէ անցուցած ըլլար երրորդ նստի ատենադրութիւնն, պիտի տեսներ թէ՞ այդ խնդիրն արդէն ըստ որոշման Ժողովոյ անցած է մեր լայնորոց կարդին մէջ եւ չէ կարելի առ այժմ անով զբաղիլ, մինչեւ որ Ելմտացոյցի խնդիրն իւր վերջնական լծումն գտնէ եւ վաւերանայ:

Կը յուսամ թէ՞ ՚ի Գիւանէ տրուած սոյն բացատրութիւնը պիտի դո՛հացնէ զՆորին Գերապատուութիւն:

(Ձայս ատելով, Առեմնապետ Էֆէնտի ատան վարկեհի համար կը դադարեցնէ նիստն եւ պա վերստին բանալով դարն, կ'անցնի Օրակարդի Բ. խնդրոյն, յայտնելով թէ՞ նախորդ նիստէն առաջին խօսքն Տ. Վահան Վարդապետին է:)

Բ.

Շարունակութիւն վիճաբանութեան ՚ի վերայ Ազգային Կեդրոնական Ելմտացոյցի

Տ. Վ. ՎՐԴ. Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ. — (Բեմն Ելմեիով) Ներկայացեալ Ելմտացոյցին վրայ անցեալ նստին մէջ մի քանի զիտողութիւններ եղան, որոց կուզեմ պատասխանել:

Ա. Գաւառական այցելութեանց կարեւորութեան մասին իրբեւ փորձառու ոք՝ կարող եմ հաստատել թէ՞ այդ սէտքն կարի զարի է: 1879 ին երբ Ս. Պատրիարք Ջոր հրամանաւ այցելութեան ելանք ՚ի Գաւառս, ցաւօք տեսանք թէ՞ բազմաթիւ հայաբնակ զուղեր ընաւ փարզապետի կամ բողոքական երես տեսած չ'ունին,

հետեւաբար ժողովուրդն հոգեւորապէս մխիթարուելու պէտք ունի, եւ այս պէտքն զանազան տեսակէտներով այնքան զգալի եղած է, որ յատուկ տեղեկագրով մը ժամանակին բաղատութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, ուստի հարկ անհրաժեշտ է որ այս կենսական պիտոյից դոնացում տալու համար ներկայացեալ Ելմտացոյցին մէջ որոշ դումար մը սահմանուի :

Բ. Կը տեսնեմ թէ Կրօնական ժողովն եկեղեցականները պատրաստելու համար 300 ոսկոյ վարկ մը կուզայ խնդրել այսօր . բայց նախնի ժամանակներէ 'ի վեր եկեղեցական պատրաստելու հոգն Եպիսկոպոսաց վրայ զԸՐՈՒՅԻՆ էր, սակայն դժբաղդաբար մեր այժմու Եպիսկոպոսուէնք եւ Պատրիարքուէնք ոչ մի հատ եկեղեցական պատրաստելու հետամուտ եղած են : Վանքերէն Էլնոզ վարդապետը ընդհան, րապէս զրական անձինք կը լինին, իսկ ընկերական կենաց մէջ ապրելու սահմանեալ եկեղեցականը պէտք է զարգանայ Եպիսկոպոսին ձեռաց ներքեւ : Այնպիսի ճամբորտութիւն մ'է այս որ չէ կարելի անտես առնուլ : Եւ ես կը յայտարարեմ թէ Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայրն իւր տանամտեայ Պատրիարքական պաշտօնավարութեան միջոցին՝ մէկ հատ եկեղեցական իսկ չէ հասուցած, ինչպիսի եւ, Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Մեթրիսեղեկ Եպիսկոպոս Մուրատեանց, որ կաթողիկոսական երկրորդ բանտիտա եղած է . . . :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Ասենապետ Էֆէնտի, զգուշացուցէք Ասենաբան Հայր Սուրբն անձնական ակնարկութիւններ ընել :

ԶՊԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Դրամ գտնելու միջոցին վրայ խօսեցէք :

ԶԱՏՆԵՐ — Թողէ՛ք որ շարունակէ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Երբ Ասենաբան Հայրն

խնդրէն չեղով անձնական ակնարկութիւններ կընէ, բնական է որ սոյն օրինակ ընդմիջմանց եւս տեղի կուտայ, ուստի կը հրաւիրեմ զինքն մտնել 'ի խնդիր, եւ կը խնդրեմ Երեսփոխան էֆէնտիներէն չ'ընդմիջել զինքն :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Հոս եկեղեցւոյ բեմ չ'է այլ Երեսփոխանական ժողովատեղի եւ մեզ չ'վերաբերիր եպիսկոպոսաց եկեղեցական հասցնելու կամ չ'հասցնելու խընդիրն :

ՎԱՀԱՆ Վ. ՎՐԴ. Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ -- (Շարունակելով) Իսկ դարձիմ Ձերազ Էֆէնտիի յայտնած այն կարծեաց թէ՛ Երուսաղիմայ պարտուց բարձման հանգանակութեան գործն երբ եկեղեցականայ յանձնուեցաւ, չ'յաջողեցաւ, սխալ է : Յանձնաժողովն բնաւ մեզ չ'զիմեց' եւ հանգանակութիւնն՝ որ ց'արդ եկեղեցականաց ձեռք կը կատարուէր, աշխարհականացնելու պարագային թողուց զայն :

Գ. Գալով Կրօնական ժողովոյ 300 ոսկոյ վարկի առաջարկին, ես ալ իբրեւ Կրօնական ժողովոյ անդամ եւ իբրեւ Երեսփոխան կը կրկնեմ նոյն առաջարկն, եւ զիտէ՛ք ինչու համար — Այնպիսի պարագայներ կան, յորս Կրօնական ժողովն իւր տրամադրութեան ներքեւ դումարի մը կը կարօտի : Օրինակի աղաբաւ. — Եսնեայի մէջ քանի մը աղքատիկ Հայ ծնողաց զուակներ անկուէնք կը մնան, Կրօնական ժողովն կը փութայ զրել Ս. Պատրիարքին եւ Նորին Արքայնութիւնն Տեսեալ Սորհուրդին եւ Սա իւր Գանձապետին, բայց զիտէ՛ք թէ առ 'ի չ'զոյէ դրամի, կարելի չեղաւ փոքրիկ դումար մը յատկացնել որպէս զի քահանայ մը ստարուի անդ եւ մկրտէ այդ Հայ մանուկներն :

ԶԱՅՆ ՄՐ. — Եթէ Զուլուխտան ալ Հայ մը ծնանի, հո՞ն ալ յատուկ մարդ զրկել պիտի ուզէք :

ՎԱՀԱՆ Վ. Տ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ — (Շարու-
նակելով) Այն պարզ օրինակն միայն յառաջ
բերելով ցոյց տալ կուղեմ թէ՛ կրօնական ժո-
ղովն լոկ բարոյական իշխանութիւն մը չէ՛ .
կան խիստ շատ պարագայներ , յորս դրամի
պէտքն կդգացուի , ուստի կարեւոր կը նկա-
տեմ որ Պատ. Ժողովը ընդունի սոյն 500 ոս-
կեայ վարկի առաջարկն :

Տ. Մ. ԵՊՍ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ — Եպիսկոպոս-
տաց մասին Վահան վարդապետի գիտազու-
թեանց ունիմ շատ մը պատասխաններ , բայց
որովհետեւ այժմ խնդիրն ներկայացեալ ել մը-
տացոյցին վրայ է , ուստի ուրիշ առթի մը կը
վերապահեմ իմ պատասխաններս :

ԱՂԱՅԻՆ Մ. ԷՑ. — Ես էլ նոյնպէս :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՑ. — (Իեմն ելնելով) Ներ-
կայացեալ ելմտացոյցին վրայ նախորդ նստին
մէջ Պատ. Ատենաբանը շատ բան խօսեցան եւ
ես միայն պիտի յաւելում՝ ինչ որ կը կարծեմ
թէ նոքա թերի թողած են :

Աղբային Վարչութիւնն պատրաստեալ
Ելմտացոյցն մեզ ներկայացնելով , կը խնդրէ
Ժողովէս ստիպողութիւն տալ անոր եւ միւս
կողմանէ Պատ. Տնտեսական Խորհուրդն իւր
առ Քաղաքական Ժողովն մատուցած տեղեկա-
գրովն կ'յայտնէ թէ՛ ներկայ տարւոյ Մարտ
ամսոյ սկիզբէն գործադրութեան գրած է
զայն . ըսել է 1884—85 ի ելմտացոյցն գործա-
դրութեան գրուելէ յետոյ անոր ստիպողու-
թիւն տալ կ'առաջարկուի :

ԶԱՅՆ ՄԸ. — Այդ գիտողութիւնը Արվա-
ճեան Էֆէնտիս ըրաւ արդէն :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՑ. — (Շարունակելով) Զայս իր պարզ գիտողութիւն մը ներկայացը-
նելով Ձեզ , կ'անցնիմ . յաւելո՞րուն ելմը .

տացոյցին , կ'ըսեմ . — Նախ չեմ ընդունիր
Պատրիարքարանի պաշտօնէլց ամսականաց վը-
րայ առաջարկեալ զեղջն . երկրորդ , կը ըսզու-
քեմ եւ ընտէ չեմ ընդունիր որ Աղբային Վար-
չութիւնն ելմտացոյց ներկայէ մեզ յ'որում նը-
շանակեալ չ'ըլլայ իրական մի գումար յ'անուն
դաստիարակութեան , այլ լոկ ենթադրական
գումար մը որ միայն դադափարաց աշխարհին
մէջ կարէ դոյութիւնն ունենալ եւ հետեւա-
պէս ոչինչ յարդիւնս ածել : Այսպիսի ելմտա-
ցոյց մը աղբային արժանապատուութեան ա-
րատաբեր կը համարիմ :

Մեր Պատ. պաշտօնակիցներէն մին բաւա-
կան զօրաւոր փաստերով ջանաց հաստատել
թէ՛ « նախ հաց եւ ապա զիբք պէտք է
մեզ » , եւ մի այլ երեսիփոխան հաստատեց թէ՛
« նախ զիբք եւ ապա հաց , կամ երկուքն մի-
ասին պարտին ըլլալ » :

Սահմանադրութիւնն իւր հիմնական ըս-
կըբանց երրորդ յօդուածովն պարտք գրած է
մեր վրայ , ազգային բարոյական , մտաւորա-
կան եւ նկարակամ պիտոյից հոգ տանիլ : Ա-
յո՛ւ , մեր Աղբն շատ պէտքեր ունի զորս հո-
ղալ պարտիմ , բայց այլ է պէտքն եւ այլ է
պարտքն : Արդ , Սահմանադրութիւնը պարտք
կը դնէ Աղբին բարոյական պիտոյից հոգ տա-
նիլ , սակայն Աղբն քան եւ չորս տարիներէ
ի վեր սոյն պիտոյից դո՛ւրստան համար ի՛նչ
ըրած է — Այնչէ՛ : Իսկ միւս կենսական պէտ-
քն , որ մեր յիշեալ պաշտօնակցին բացատրու-
թեամբ հացն է , հողացուած է ըստ բաւակա-
նին , վասն զի Վարչութիւնն Աղբային Հիւան-
դանոցի միջոցաւ այդ նիւթական պիտոյից դո-
հացում տուած է խնամելով հաղարաւոր ան-
կեաներ եւ կարտեաներ , եւ ինչ որ զըլա-
ցուած է , միփայն դաստիարակութեան համար
է : Թէ որքա՛ն զգալի է դաստիարակութեան
կարեւորութեան պէտքն , այժմ աւելորդ կը
համարիմ խօսիլ երկարօրէն , մանաւանջ որ
ուրիշ Պատ. Երեսիփոխան մը դրապէս հաստա-
տեց անոր օգուտներն : Զիլտեմ սակայն թէ՛

այն Պատ. Երեսփոխանն որ այժմ հակառակն կը պնդէ, այսպէ՞ս կը մտածեր ատեն մ'ալ էրը Ուսումնական Խորհրդոյ անդամ էր, եւ այսպէ՞ս կը մտածեր՝ երբ Միացեալ Ընկերու- թեանց Պետն էր . . . :

ԶԵՐԱՋ Մ. ԷՅ. — (Ընդմիջելով զԱտեճա- քանն) Քիչ վերջն պիտի պատասխանեմ :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՅ. — (Շարունակելով) Քիչ մ'առաջ կ'ըսէի թէ՛ Ազգն իւր կարօտե- լոց եւ այլ պիտոյից համար ըստ կարի կը վը- ճարէ իւր պարտքն . . . :

Տ. ԵՂԻՇԷՆ ՎՐԴ. ԱՅՎԱՋԵԱՆ. — (Ընդմի- ջելով) Բայց ո՛չ ելմտացոյցով :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՅ. — (պատասխանելով) Այո՛, Ելմտացոյցով, վասն զի կը տեսնէք թէ շիւսանդանոցի յատկացեալ գումարն որոշ նը- շանակուած է ելմտացոյցին մէջ եւ միմիայն դատարարկութեան յատկացեալ գումարն դանց առնուած է : (կը շարունակէ) Այժմ կրօնական ժողովն 500 ոսկւոյ վարկ մը կը պահանջէ դաւառական այցելու հովուութեանց եւ կղերականաց դատարարկութեանն հա- մար, եւ Ատենապետ Սրբազանն նոյն ժողո- վոյ, նախորդ նստին մէջ ազգու կերպով պաշտ- պանեց առաջարկեալ այդ գումարին ստի- պողականութեան վրայ : Բայց թո՛նջ ընեմք, պատրանաց մատնիմք զմեզ յ'անուն դաս- տիարարկութեան՝ յառաջագոյն քուէարկեալ 500 ոսկւոյ վրայ անուանական գումար մ'ալ քուէարկելով, առանց զայն հայթայթելու միջոցները խորհելու :

Այս պէտքն լրացնելու միակ միջոցն է ազգային տրոց հաւաքումը կանոնաւոր վիճա- կի մը մէջ զնել : Երբ մեծատուն մը ազգին զորամ կը նուիրէ, այդ իւր առաքինական պարտականութիւնն է, եւ Սահմանադրական պարտականութիւնն է որոց վճարումը, եւ

միթէ մենք դատապարտեա՞լ պլտը է լինիմք յոյժ սակաւաթիւ առաքելի մեծատուններէ սպասել մեր ոգուսն :

Անցեալ նստի ատենաբաններէն ճանըմ- եան էֆէնտի շատ իմաստուն միջոց մ'ա- ռաջարկեց, այն է թղթհարկ մը հնարել որ ամեն ազգային պաշտօնատունէ ելնող գրու- թեանց վրայ պարտաւորիչ լինի եւ հատկոթն յատկացնել կեդրոնական ծախուց Գաստիա- րակութեան զլիսոյն : Կարելի է որ Թաղական Խորհուրդք եւս իրենց հաստատուն եկամտից 0/0 ըը Պատրիարքարանի տան եւ կ'ունենանք հինգ հարիւր ոսկւոյ բաղձացեալ գումարներն : Մենք որ սահմանադրական ժողովուրդ մ'ենք եւ մեր մէջ ունիմք քիչ շատ զարգացեալ տարերքներ, մեր զուակայ դատարարակու- թեանն համար պարտական ե՞մք միշտ մեծա- տանց ողորմութեան զիմել :

Այս մտածմամբ ուրեմն, պատրաստած եմ հետեւեալ առաջարկն յ'անուն դաստիա- րակութեան, զոր կը ներկայեմ Ձեզ :

« Ազգային ժողովն կ'որոշէ 1884-85 Եւ- « մրտական տարւոյն համար, ազգային արկ- « զի հաստատուն եկամուտներէն 500 ոսկւոյ « գումար մի յատկացնել Գաւառական այցե- « լու հովուութեանց եւ ազգային դաստիա- « րակութեան ծախուց ի նպաստ :

« Եւ, ընդունելով կրթական ընդհանուր « տրոց սկզբունքն, կ'ընտրէ մի Յանձնաժո- « ղով, որ պաշտօն ունենայ ուսումնասիրել, « գտնել այնպիսի միջոցներ որովք հնար լինի « ազգային դաստիարակութեան գործն ընդ « միշտ սպահովել՝ ազգային հանրական պար- « տաւորիչ տրովք, որպէս վայել է սահմա- « նադրական ազգաց :

« Յանձնաժողովն կրթական Օրինաց ծրա- « գիրն ընդ հուպ պիտի բերէ Ազգային Ժ- « ղովոյ ի վաւերացումն » :

« Յ. Գուրգեն »

(Յեք ընթերցան)

ԳՈՒՐԳԵՆ. Յ. ԷՖ. — (չարումակելով)

Եթէ ընդունուելով այս առաջարկս թործադրութեան զրուի, յայնժամ իրրեւ սահմանադրական ժողովուրդը, անկախ մեր մեծատուններէն, պիտի յատկացնեմք մեր աշխատութեամբ գումարներ Եւրոպացոյցին մէջ, յ'անուն Գաստիարակութեան եւ Գաւառական այցելութեանց, որք պատիւ պիտի բերեն մեզ եւ չ'պիտի ունենամք այն կարգի գումարներ որք միայն գաղափարաց աշխարհի մէջ կրնան գոյութիւն ունենալ:

Անցեալ օր, ինչոյէս կարդացի ազգային թերթի մը մէջ, Անգլոյ հասարակաց կրթութեան Նախարարն յայտարարել է թէ ռամեւեան շահաւոր գումարներն են այն ծախքեր « զորս կը յատկացնեմք հանրային կրթութեան »:

Ահա Տեարք երեսփոխանք, իմ խորհրդը դաժուլեանցս ամիսի եզրակացութիւնն, զոր Ձեր խորին ուշադրութեան եւ իմաստութեան կը յանձնեմ:

ՅԵՐԱՅ. Մ. ԷՖ. — (Բեմն ելնելով) Ազնիւ Երեսփոխաններ. — Ըստ խոստմանս, կուգամ պատասխանել այն դանազան ատենարաններուն որք Համարակալութեան Դիւանի տեղեկագիրներուն առթիւ մեր ըրած բանախօսութիւնը հերքել փորձեցին վերջնութեք, նախորդ եւ ներկայ նիստերուն մէջ: Անոնք մեր փաստերուն մեծ մասն առանց պատասխանի թողուցին. այլ մենք չը պիտի հետեւինք իրենց օրինակին եւ մի առ մի պիտի քննենք իրենց բոլոր առարկութիւններն:

Կը ցաւիմ որ նախորդ Համարակալութեան զիւանի Տեղեկարբ Թորգոմեան էֆէնտին երեք նիստերէ ի վեր բացակայ կը մնայ յաւէտ կամ նուազ բանաւոր պատճառներով, կը ցաւիմ նաեւ որ բացակայ է այսօր նոյն Դիւանի Ատենայեւոր Ալլքսանեան էֆէնտին,

որ անցեալ նստին մէջ յարոյց անձնական խնդիր մը ում կ'ուզեմ պատասխանել նախ: Ալլքսանեան էֆէնտին, յայտարարելէ յետոյ թէ զմեզ ազգին Մենտորը կը կարծէ եղեր, ցաւ յայտնեց որ, փոխանակ գովելու այն Տեղեկագիրներն որք դատարակութեան դատը պաշտպանած էին, կուսակցական ոգի նւմարած ենք անոնց մէջ: Մենք որ այդ Տեղեկագիրներու մեծ մասին իրաւունք տուինք մեր բանախօսութեան մէջ, կը գովենք ամեն խանդ որ ցոյց կը արուի ի նպաստ դատարակութեան. այլ ինչ որ դատապարտեցինք եւ պիտի դատապարտենք յաւիտեան, սա է թէ այդ նուիրական խնդիրը կը գործածեն ոմանք իբր կուսակցական զէնք մը, որով կը տկարանայ այն: Ինչ որ չ'ենք կարող ներել Համարակալութեան զիւանին եւ իւր կուսակցաց, սա է թէ կը յանդգնին չկտտել զիրենք իբր միակ բարեւոր ազգային կրթութեան եւ Պատրիարքը, Ապրտիկը եւ Երեսփոխանական մեծամասնութիւնն իբր անտարբեր եւ « կարեւորութիւնը ժխտող »: Հոս է ահա կուսակցական ոգին, զի չը կայ այսօր Հայոց ազգին մէջ երկխայ մ'անգամ որ ուսման կարեւորութիւնը ժխտէ: Փախաղան էֆէնտին աւելորդ նեղութիւն մը յանձն առաւ երկարօրէն քարոզելով մեզ ինչ որ ծանօթ է յետին մանուկին իսկ, զի առաջին կրթութեան նիւթը, զոր դաստառն կուտայ հայ ուսանողին, դատարակութեան կարեւորութիւնն է. « Արմենակ, կ'ըսէ վարժապետը, գոն բան մը գրէ ուսման օգուտներուն վրայ », եւ տղան չը վարանիլը գրել այս աշխարհածանօթ խնդրոյն վրայ: Այսօր չը կայ ազգին մէջ տղէտ գործաւոր մ'իսկ որ, եթէ աղջիկ մ'ունենայ, չը ցանկոյ դնել զայն համբաւաւոր վարժարան մը, եւ, եթէ մանչ մ'ունենայ, Պերպէրեան վարժարանն կամ ուրիշ այսպիսի բարձր կրթարաններ. եթէ չ'իրազօրծի իւր փախաք, սրտաճորտ սա է որ հարկ եղած գումարը կը պակսի իրեն: Այսոյէս է Պատրիարքաւանի համար

այլ. Նա քաջ զիտէ կրթութեան պէտքն, այլ, աղքատ գործաւորին պէս, զրամի պակասութիւնն է որ կը կաշկանդէ իւր բազուկները: Պատրիարքարանն այնքան պէտք չունի այս մասին ճառեր լսելու որքան ես, որ դաստիարակութեամբ կը զբաղիմ 13 ամեայ հասակէս ի վեր եւ պէտք չ'ունիմ դաստիարակութեան կարեւորութիւնն իմանալ Ալեքսանեան էֆէնտիէն:

Փափագեան էֆէնտին թուեց հին եւ նոր Եւրոպացիներուն տարբերութիւնն: Ես ալ թուած էի երկու Տնտեսական Խորհրդոց միջեւ եղած այդ տարբերութիւններն, զորս մինչեւ իսկ առաջարկած էի Մասնախումբի մը միջոցաւ յննել: Սակայն մեր վերջին նըստին մէջ Զօպանեան էֆէնտիի կողմէ տրուած բացատրութիւնք համոզեցին զիս, եւ, ալ չհարկ չը տեսնելով Մասնախումբի, նոյնութեամբ կ'ընդունիմ Եւրոպացոյն: Եթէ Համարակալութեան Դիւանը, Կանոնադրի 12-րդ յօդուածի ոգւոյն համեմատ, բացատրութիւն խնդրած լինէր Տնտեսական Խորհուրդէն եւ սպա յօրինէր իւր Տեղեկագիրներն, շատ հաւանական է որ ասոնք այնքան միակողմանի չը լինէին եւ Զօպանեան էֆէնտին համոզէր զայն որպէս համապէս զիս, որով յուզման պատճառ մը պիտի պակսէր: Տնտեսական Խորհրդոյ Ատենադպիրը յայտարարեց թէ Եւրոպացիք թուանշաններն ծախուց իրականութեանը վրայ հիմնուած են եւ թէ տեսնուած տարբերութիւնն արդիւնք է առհարկի ձեռք առնուած խնայողութեանց: Ո՞վ չը մտնէր թէ, երբ չբարբութիւնն ստիպէ, կարելի է խնայողութիւններ ընելով զրկանաց ենթարկուիլ. անոնք իսկ, որք արդէն աղքատօրէն կ'ապրին, դեռ կրնան խնայողութիւններ ընել, մինչեւ Դիտլինի ատիճանն իջնելու համար: Եւ միթէ արդա՞ր է Համարակալութեան զիւանի եւ Փափագեան էֆէնտիի ընթացքին հետեւելով ըսել այդ անձեւրուն. « Եթէ կրնայիք տակաւին մէջ բնակիլ, ինչո՞ւ չէք ըրած ց'արդ. իսկ եթէ այդ խնա-

յողութիւնը ձեր անհրաժեշտ պիտոյքներուն պիտի վնասէ, ինչո՞ւ ժլատութիւն կ'ընէք: » Ահա երկուստեք արանութիւն մը զոր կարելի է գործածել Փափագեան էֆէնտիի կողմանէ եղած 20 0/0 զեղջի առաջարկին:

Մեր ընդդիմախօսն առարկեց թէ Պատրիարքարանի պաշտօնէն թեան ամսական 13000 դրուչ յասկայնելու որոշումը փոխուեցաւ 1877է ի վեր: Այո՛, պէտք էր որ ժողովոյս որոշմանն ենթարկուէին այդ փոքր փոփոխմունք. այլ նախօրէ Վարչութիւնը կրնայ առարկել թէ իւր գլխաւոր անասնաբուծութեան տակ գործադրած է զանոնք, զգալով անոնց ստիպողականութիւնն եւ մանաւանդ տեսնելով թէ իւր բերած առաջարկութեանց բըննութիւնը կը յետաձգուէր ժողովոյս կողմէ, ինչպէս յետաձգուեցաւ Իփէքճեան Կրթական Ծրագրի վաւերացումն 1881 է ի վեր: 1882 Սեպտեմբեր 23ի ատենագրութիւնը կը վկայէ թէ, երբ ամեն շարաթ գումարուիլ եւ այդ ծրուիրը բնէն առաջարկեցի, երեսօրինակ մը առաջին տեղում մերժած է առաջարկս ստբառելով: « Պալով ամեն Հինգշաբթի հաւտքուելու խնդրոյն, թէ եւ ամենքին ալ կը փոփոքիմք, սակայն մեր գրադումներն բնեցեալներ: Ուստի Չերազ Մ. էֆէնտիի առաջարկին դէմ մերժում կ'առաջարկեմ: » Եւ դիտէ՞ք ով է այս երեսօրինակն. — Համարակալութեան Դիւանի կրքատեր Ատենապետ Մատթէոս էֆ. Ալիբանեան: Եւ միթէ այս պարագայն չ'ը յիշեցնէր մեզ Մատթէոս Աւետարանչի բառերն. « Կապեն րեօրին ծանուց » ըստ եւ դժուարակիրս եւ դնեն ի վերայ ուսոց « մարդկան, եւ մատար իւրեանց ոչ կտան « շարժել զնոսս, եւ դրամնայն զգործս իւր « եանց առնեն ի ցոյցս մարդկան: » Եթէ դարձեալ առարկուի թէ Պատրիարքական հրատարականք չէր ներքեր որ ժողովս ուրիշ խնդրով զբաղէր, սխտի պատասխանեմ թէ պտտրուակ մ'է այդ. Պատրիարքական հրատարականք չէ կարող մեր ազգային կեանքը կասեցնել: Ս. Պատրիարքը, առանձնաշնորհ-

մանց բազրիրին հետեւանօր, այժմ ալ հրա-
ժարեալ է . . .

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Սըր-
բազան Պատրիարքն այժմ հրաժարեալ չ'է :

ԶԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. (Շարունակելով) Այժմ
ալ հրաժարեալ է ըսի, այլ ահա Եւմուտացոյցի
խնդրով կը զբաղինք երեք նիստերէ 'ի վեր :
Այսպէս ալ կրնայինք զբաղիլ կրթական ծրա-
զրի խնդրով, եթէ կամք ունենայինք. կամք
կընեմ, զի ցաւելով զիտեցիլ թէ, վերջնութե-
ր նստին մէջ այդ խնդիրը յարուցանելէս յետոյ
խակ, դատարարութեան պաշտպանութիւնն
իրենց մենաշնորհը եկատող Երեւոյթականներէն
ոչ ոք ձայնակցեցաւ ինձ կամ ու է ակնարկու-
թիւն մ' ըրաւ իրէքձեան ծրագրին, որ սա-
կայն, իբր դատարարութեան օրինադիրք,
զբաժանկան խնդրէն աւելի անմիջական կերպով
ենթարկելի է օրէնադիր ժողովոյս խորհրդա-
ձուութեան : Ասիէ զատ, ամսական 15,000 ի-
մասին խնդիր հանեն խակ աւելորդ կը թուի
ինձ, զի արդի Տնտեսական Խորհուրդը ճիշդ
այդ գումարը նշանակած է Եւմուտացոյցին մէջ
և արդար չ'է խարազանել զայն իւր նախոր-
դաց համար, Պրուտարքոսի Ամենիտո դատա-
տունին սէս որ, օրինակ տալու համար խրա-
շակերտաց որք օր մը որկրամուտութիւն ըրած
էին, անոնց առջեւ ծեծեց խր որդին որ սա-
կայն բան չ'էր կերած :

Մեր ընդդիմարանն աւարկեց թէ Տրոյ
Կանոնադիրը չէ գործադրուած 1879 է 'ի վեր :
Քործադրութեան սկզբնաօրութիւն մ' եղած է
թէնէ, այլ ես ալ յայտարարած էի թէ չ'էր
կրցած գործադրուիլ, զուցէ անգործադրելու-
թեանն համար . սուր աւելի համազուեցոյ
տեսնելով թէ Համարակալութեան, Դիւանը
կ'առաջարկէ տրոց հաւաքումը թողականե-
րէն յանձնել Քահանայից իրրեւ վերջին միջոյ,
որ զօրաւորագոյն միջոցը լինելու առջ տկա-
րագոյնը կը թուի ինձ, զի ո՞վ 'լը հաւատայ

թէ զոր օրինակ Բէրայի Թաղ Խորհուրդ, որ
Մանուկեանի, Կիւմուշիէրուանի, Եսսեանի
և Նուրեանի սէս աղակցիք անդամներ ունի,
չը կատարած գանձումը Ս. Յարութեան պոն-
դուխտ Տէրտէրը սխտի կորենայ կատարել
կամ, ըստ վաշան վարդապետի, պարզ արե-
ղայ մը : Նոյն Դիւանը հարկ կը դատէ որ աը-
րոց հաւաքման մասին զտնդող և անխոց
Թաղականաց զէժ խոտութիւն կամ պատժա-
կան անօրինութիւն լինի, կարծեմ թէ շատ
կ'անպարտէ, և կը մոռնայ թէ, ոչ թէ մեզ
սէս հպատակ աղբ մը որ լոկ բարոյական մի-
ջոցներու կրնայ յետուի, այլ մինչև իսկ Սու-
մանեան Կառավարութիւնը չը խտտանք տը-
րոց մասին Մայրաքաղաքիս րնակիչներուն վը-
րոյ : Այդպիսի քաղաքականութիւն մը վտան-
գալից կը թուի ինձ, զի ի՞նչ սխտի լինի ե-
թէ Կեղրունը ձեռնտրիէ պատժել Թաղական
Խորհուրդ մը, զոր Թաղեցիք պաշտպանելու
ենեն, արդէն խտուութիւնն անպակաս է Կեղ-
րունին մէջ, և անվերջ խտուութիւնները պի-
տի ծաղկին Կեղրունին և թաղերուն միջեւ .
ներքին բարեկարգութիւն հաստատելու տեղ
ներքին պտտեարգմ թէ ինչպէս այնպիսի երեսու-
խանք, որք Ազգային կեանքը բաւ սերտած
լինել կը կարծեն, զեռ չ'են կրցած ըմբռնել
թէ ոչ թէ Թաղական Խորհուրդ, այլ մինչև
խակ ժամկոչ մը փոխել թաղ մը յեղափոխել է,
և թէ թաղեցոյց մեծամասնութիւնը Կեղրունին
հակառակ պաշտպան կանգնի այդ ժամկոչին :
Ասոր համար է որ Ներքին Պատրիարքէն պա-
հանջուած ներքին բարեկարգութիւնը կարծա-
տէն շատ աւելի դժուարին է, ոյնքան զբժ-
ուարին որ Կատանդուաբոյց առաջին Յովիս-
կիմ Պատրիարքէն սխեալ ոչ մի Պատրիարք
կրցած է իրագործել զայն : Այս համոզմամբ
է որ առաջարկելի Որակարգն անցունել Ազ-
գային տրոց խնդիրն, և գոհ եմ որ Արապու-
նի էֆէնտին և ուրիշ պատուարածան պաշտո-
նակիցք այս մասին ըրըք քննութեան մը հար-
կը զգային :

Մեր ընդդիմախօսն առարկեց թէ չէ գործադրուած 20 0/0 նպաստի որոշումն յօդուտ դաստիարակութեան և գումարական այցելութեանց և հովուութեանց, Գերջանէն զատ :

Կը պատասխանեմ թէ Գերջանին արուեր է իբր ամենէն աւելի կարօտեալ վիճակին, ինչպէս Ելմտացոյցին մէջ տեսայ որ Պատրիարքարանը նպաստի ամսական կը վճարէ աստ Պէպէքի և Պուրխաղի Բահանայից, որոց ամենէն աւելի կարօտեալ լինեն ասուգումած է : Փախաղեան է Էֆէնտի կը սխալի կարծելով թէ ոչինչ վճարուած է դաստիարակութեան համար, զի Կեղրոնական սնտուկը ամսական կը վճարէ մշտ Ռատմական Խորհրդոյ Գրանարարին և կը հոգայ Խորհրդոյ ընթացիկ ծախքերն, Կրթական Տեսուչ Հանգուցեալ Իիէֆահանին 200 սակ վճարած է, և Տնտեսական Խորհրդոյ վերջին հաշուեցոյցը կը յայտնէ թէ նա գումարներ նուիրած է նորընծայ Քաշանայից կրթութեան և Էթ-Մէյտանի դպրոցին համար . կը տեսնէք թէ անոնց կարծածին չափ անտարբեր չ'է Պատրիարքարանն և ըստ կարի կը նպաստէ հովուական և կրթական պիտոյից : Զէ կարող աւելին ընել, զի նա կրնայ հոգալ և կը հոգայ դպրոցաց հսկողութեան ծախքն, վճարելով այդ հսկողութիւնը կատարող Ռատմական Խորհրդոյ ընթացիկ ծախքերն կամ Գրանարարին թօշակը, այլ առայժմ անկարող է պահանջուածին չափ նպաստել Կեղրոնական վարժարանին : Առ այժմ կ'ըսեն, զի նոր Ելմտացոյցին մէջ դժուարագանձելի նշանակուած գումարն անգանձելի չ'է, քանի որ գանձելի նշանակուած 400,000 զրշի Կեղրոնական տուրքէն զատ՝ դժուարագանձելի նշանակուած 20,000 զրշ. կրցած է մասամբ կամ ամբողջապէս գանձել, նոյն խի ըստ վերկայտեան Համարակալութեան Գրանին :

Աղդարեւ այս Գրանն իբր առաջին տեղեկագիր 13 ա չ'ըն կը վկայէ թէ կ-Յ ամէն 'ի վեր կանխած Կեղրոնական արոց քանակութիւնն է 103,000 — 104,000 — 149,000 — 121,000, և

մեզ ներկայացեալ վերջին Հաշուեցոյցը կը ղեկ 124,270 զրշ. ուրեքն անցեալ տարի ոչ միայն դժուարագանձելի 20,000 կրցած է գանձուիլ, այլ մինչև խի 4,270 զրշ. աւելի հաւաքուած է . կը տեսնէք թէ ինդիլը կրաղներու տշխարհին մէջ թոշտող գումարի մը վրայ չ'է, ինչպէս կը կարծէ Գուրգէն Էֆէնտի, և թէ մանաւանդ կարելի է շջափելի նկատել այն գումարը որպէս կ'էսը կրթական և հովուական պիտոյից կ'ուզէ յատկացնել Տնտեսական Խորհուրդն . . .

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՏ. — (Առ Ատենապետն)
 Թող կուտա՞ք ինձ, Ատենապետ Էֆէնտի, հերբել Զերաղ Էֆէնտի վերջի խօսքերն :

ԱՏԵԱՊԵՏ ԷՏ. — Կը խնդրեմ որ չ'ընդմիջէք զԱտենարանն :

ՁԵՐԱՋ Մ. ԷՏ. — (Շարունակելով) Սա, անձընելի հատոյթի մ'առջև, խոչնդութիւն ըրած է ապահովագրին թիւը նշանակելով, և, իբր սլարկեղտ մարմին մը, չէ ուզած ազգը խորել մեծ բառերու առջև. մեծ գումարներ զետեղելով և թուղթի վրայ համարարաններ հեմեղելով, ինչպէս կ'ընեն ժողովրդականութեան թիկնածուներն : Փախաղեան Էֆէնտին ըսաւ թէ «նախորդ Տնտեսական Խորհրդոյ Գ. Ելմտացոյցը, որ 1,250,000 զրշ. տարեկան ծախուց գումար մը կը նշանակէր, այդ ահագին գումարին 1/10 է յատկացուցած էր այդ պիտուից, և մնացեալ մէկ միլիոն զրշ. ծախուց մանրամասնութիւններն կ'ապացուցանեն թէ Պատրիարքարանն որչա՞փ ի՞նչ կարեւորութիւն կուտայ այդ կենսական պիտոյից . Փախաղեան Էֆէնտին կամ կը սխալ կամ կը ստէ, թէ էն չ'է վայելուչ այսպէս ըսել, բայց նոյն բառեր կը գործածեմ ակասոյց, Փախաղեան Էֆէնտի նախապէս նոյնը մեզ ըսած լինելուն համար, զի այդ Ելմտացոյցը նշանակած է Ազգային վարժարանայ նպաստ 76 000, Կեղրոնական վարժարանայ

ժողովին 120,000 և Գաւառական սպէշու-
թեանց 120,000, ընդ աւանն 316,000 զրուշ,
որ ընդհանուր գումարին $\frac{1}{10}$ Է չ'ըլլալէն դատ
 $\frac{1}{4}$ էն ալ պակաս է. նաև այդ անարգեալ
մանրամասնութեանց մէջ էն հանգստեան թօ-
շակի և կարօտեւոյ օգնութեան համար 24,000,
ժողովոյս Երևոյց Յանձնախմբին 60,000, և
ուրիշ պիտանի ծախքեր: Ազգային առաջնու-
կարգ թերթ մ'ալ զրեց թէ Բ. Կելտաղոյցը
8,000 սակիւնոց էր և ոչինչ նշանակած էր այդ
պիտոյից համար, մինչ 4,000 սակիւնոց էր:
Եւ սոչայ այսպիսի սուտերով է որ կը վարձեն
ժողովուրդը և երեսփոխանութիւնը մուրրե-
ցընել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կը հրախրեմ Ատե-
նաբան էֆէնտին զգուշանալ անձնական ակ-
նարկութիւններէ և միայն խնդրոյն վրայ խօ-
սիլ:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Թո՛ղ խօսի, թող
խօսի, և ըստ արձանագրութիւն խր խօսքերը:

ԶԵՐԱԶ Մ. ԷՖ. — (չարուճակելով) Խո-
րէն Սրբազան և Փառազեան էֆէնտի տաւ-
ջարկեցին թէ Կեղերնի պարտին է Բաղէշի և
և ուրիշ գաւառաց վարդապետ և վարժապետ
հասցնել: Այո՛, ըստ Սահմանագրութեան 28րդ
դաստի, Կրօն. ժողովոյ պաշտօնն է վար-
դապետ և, ըստ 43րդ յօդուածի, Ուսումնա-
կան Խորհրդոյ պաշտօնն է վարժապետ հաս-
ցընել: այլ ասոր պայմանն է Հիմնական
սկզբանց Բ. Հատուածին գործադրութիւնն,
որ է. « Ազգայնոց պարտականութիւնն է՝
« Ազգային պիտոյից պահանջած ծախքերուն
« մասնակից ըլլալ Լեւոնաբանի իր կարողու-
« թեանցը չափովը, Ազգին խնդրած ծառայու-
« թեանցը յօժարակամ յանձնառու ըլլալ, և
« անոր ըրած անօրէնութեանցը սխտը հնա-
« ղանդիլ: » քանի որ մասամբ կը կատարուի
« այս, միւսներն ալ մասամբ պիտի կատար-

ուին. երբ հասոյթը շտանոց, ծախքը պիտի
շտանոց, և ոչ թէ ընդհակառակն. իմաստուն
տնտեսութեան գործ է եկամտուն համեմատ
ծախքի գուժ բանալ, թէ՛ անհասաներու հա-
մար և թէ՛ մոնուսանդ մեզ պէս ազգերու
համար: Ես կ'ընդունիմ թէ Տնտեսական խոր-
հրդոյ պարտին է հասոյթն անկցնել, այլ
Թող ընդդիմարանք ալ ընդունին թէ հասոյթը
չ'աճած պէտք չ'է ծախքը անկցնել: Ուստի,
առ այժմ Բաղէշ ստիպուած է Կոտանդնու-
պօլէն վարդապետ ուղերու տեղ իւր չորս
կողմի և մօտակոյ Մուշի և Վանի հարիւրա-
ւոր վանքերէն ուղել, զի վանք են զորոցք
վարդապետաց, և ուրիշ գաւառք ստիպուած
են ընել ինչ որ ըրած են ց'արդ. վարժապե-
տի պէտքն ալ կրնան ընուլ զխնելով փորձու-
ղապեան Կեղերնական վարժարանին, Երկաջի
Ընկերական Վարժարանին և ուրիշ գաւառա-
կան ընտիր կրթարանաց, որք հանած են և
կը հանեն ըստ իմ լի վարժապետներ, մանա-
ւանդ որ մեր հայրաւաւոր վարժապետաց մի
մասը և վարժապետաց շատերը գաւառացի են:

Փառազեան էֆէնտին աւարկեց թէ 50,000
զրուշը չ'պիտի բաշխուի վարժարանաց, այլ
Կեղերնին մէջ վարժապետ և վարդապետ
պատրաստելու պիտի ծառայէ: Գիտեմ թէ
այդ է նպատակն, այլ ես Երուսաղէմի պար-
տոց առթիւ յարուցուած սկզբունքէ մը հե-
տեցուցի զայդ. սակէ զատ կրնայ տուր-
կուիլ թէ, քանի որ քաղաքակիրթ ազգաց
Երևոյցայցերուն հետեւելով կրթութեան հա-
մար գումար մը դնել կ'ուզուի մեր Երևո-
ցոյցին մէջ, այդ ազգերն կը նպատեն տե-
ղական և գաւառական կարօտ վարժարանաց.
Գերջան, որ Պատրիարքարանէն առաւ իւր
առաջնորդին ամսականն, կրնայ մի և նոյն ի-
րաւամբ իւր վարժապետին ամսականն ալ պա-
հանջել անկէ. ուրիշ կարօտ գաւառք ալ կըր-
նան ձեռք կարկառել, 50,000 զրուշի նպաստը
լսելով. նաև գաւառացիք, որոց մէջ սկսած է
զորանալ ինքնագլուխ գործելու ոգին, կրնան
պահանջել որ այդ գումարէն բաժին հանու

իրենց, որպէս զի իրենք զայն մի և նոյն նպատակին յատկացնեն ազատօրէն. զոր օրինակ Վասպուրական և Երզրա, որք տուրք կը վճարեն Կեդրոնին, կրնան առարկել թէ ժամավաճառութիւն է ստրտել որ կեդրոնը վարձապետ հասցնէ իրենց համար եւ կրնան պահանջել որ նպատակ գումարին մէկ մասն ֆորթուգալեան և Բնկերական վարժարանոց յանձնուի, որք կարող են անմիջապէս հասցընել տեղացոց հարկաւոր եղած վարժապետներն: Բնդունելով իսկ թէ ոչինչ տրուի գաւառաց, կը պատասխանեմ թէ, քանի որ 50,000ին կէսը գաւառական հովուութեանց պիտի յատկանայ, մնացած տարեկան 25,000 զրուս վարժապետանոցի եւ Կեդրոնոցի ստորին դասարանաց ալ չը բոււր. ամսական 19 ոսկին բաւական նպատակ մը չ'է ունենալու համար առաջնակարգ վարժապետանոց մը և Կեդրոնոց մը, զորս բաղձացեալ աստիճանին հասցնելու համար հարկ կ'ըլլայ Պատրիարքութանի ամբողջ հասոյթն անոնց յատկացնել և հետեւապէս գոցել Պատրիարքարանն. . . .

ԳՈՒՐԳԵՆ Յ. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Պատրիարքարանն գոցենք ըսող չը կայ: Պահ մը առաջ եւ իսկ էի ըսողը թէ՛ Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականոց գեղջն անգամ չ'եմ ընդունիր:

ՅԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Որ սակայն հարկաւոր է յաջորդ տարին ալ նոյն հասոյթը կարենալ բերելու համար, զի խորտրդի կազմակերպութեամբ գէթ կը յաջող տարին 3,000 ոսկի դանձել: Ուրեմն Պատրիարքարանի անձուկ Եւմուսոցոցէն 25,000 զրչի անդաւական նպատակ տունելով, Պատրիարքութանը քանդած պիտի լինինք, և Եթէ Աղքը հետեւի ֆոտիաղեան Իթէնտիս պահանջմանց, իրի տիկտէն ավարա եղած պիտի լինի: Ասկէ զատ, Հայ և օտար բարձր ուսուցիչներ հարկաւոր պիտի լինին Կեդր. վարժարանին հա-

մար. որ ուսուցիչ պիտի յօժարի պաշտօն վարել մի հաստատութեան մէջ որ կախում ունենայ Կեդր. սնտուկի անստոյգ վճարումներէն, և միթէ բոլոր աշխարհ չը գիտէ՞ թէ այդ սնտուկ մերթ անկարող կը լինի ստակ գտնել հեռագրի կամ թղթատարի համար իսկ: Այս հարաւոր, ձեր բանալիք Կեդրոնական վարժապետանոցը ուրիշ բան չը պիտի լինի այլ Կեդրոնական ազրատանոց:

Մեր ընդդիմարանն առարկեց թէ դանազան դպրոցներէ ելած ուսումնաւարաք, գործ չը գտնելով, վարժապետ եղած են, և թէ Միացեալ-Բնկերութեանց անդամներէ լսած է թէ իրենք վարժապետի սով կը կրեն, թէ և այս կէտ դուրս մնացած է ատենագրութենէն: Ուրեմն իրաւունք չ'ունէր զարմանալ թէ վարժապետը ուրիշ գործի կը հետամտին, քանի որ խօստովանած էր թէ գործ չը գտնելով վարժապետ եղած են: Սխալ է կարծել թէ դասատուի սով կայ. անթիւ և ձեւահաս դասատուներ ելած են, կ'էննեն և պիտի ելնեն մեր թաղական և մասնաւոր դպրոցներէ: Ռեթոս Պէրպլեան Հասգիդի թաղական վարժարանին ելած է և ոչ վարժապետանոցէ, և ձեր բանալիք վարժապետանոցը շատ դիւրաւ չը պիտի կարենայ հանել այդպիսի ուսուցչապետներ. . . . :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — (Ընդմիջելով) Քանի անգամ է որ բազմաթիւ վարժապետներ կը յիշէք և մէկ անուն միայն կը նշանակէք, զանէ՛ ուրիշ բանի մը անուններ ալ նշանակեցէք:

ՅԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Ազգային Կեդրոնը բժիշկ և փաստարան ալ չը հասցոց, որոց կը կորօտին գաւառոցիք, այլ բաւ է որ այլք հասցոցնին և աղքը կը վայելէ Հայ բժիշկներ և փաստարաններ: Կատանդոնուտօրիս ոչ սակաւ վարժապետներ և վարժուհիներ սփռած է դաւառաց մէջ, որք ունին

նաև տեղացի ընտիր դատտիրարակներ : Ոչ թէ Մխացեալ — Անիերութեանց անդամներէ լսելով այլ իրը այդ ուսումնատարած միութեան գործունեան հը կը յայտարարեմ թէ մեր ընկերութիւնը, որ պարտեանդէտով ապրեալն հարկին ենթարկուած է, մեծա մասամբ գաւառացի դաստառներով կը գործէ, և վարժապետէ աւելի ստակի սով ունի . եթէ կարենայ ճոխ ամսականներ վճարել, կրնայ գաւառները յղել մեծագոյն դաստիարակներն իսկ :

ՓԱՆՈՍԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Միթէ սարահանդէան պարկեւտ միջոց է :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՖ. — Գաւառներն հարկեր վարժապետ խնդրած են Ուսումնական Խորհուրդէն և չ'եմք կրնար գտնել :

ԶԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Չէ կարելի գտնել, երբ ուղուի սրանիւր-հացով վարձատրել զանոնք : Թող տան առատ ամսական, և նշանաւորագոյն ուսումնականներն գաւառները կը թափին : Ասիէ գատ, թող ներուսի ինձ յարել թէ, քիչ բացառութեամբ, գաւառացի դաստիրարակները կը թուին ինձ լինիլ նուազ միտիկատուն և նուազ թեթեւարարց քան Պոլսեցի դատտիրարակներն, որք ընդհանրապէս կը խրտչեցնեն գաւառական ժողովուրդըն կրօնական, բարոյական և յարաբերական անասակներով :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՖ. — Դո՛ւք ալ վարժապետ էք Ձերազ էֆէնտի :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Թեթեւութիւնը Պօլսոյ մէջ մէկ գպրոցէ միայն կ'եղնէ :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԱՐ-ՊԷՅ — Շատ հիշդ է :

(Ձերազ էֆէնտի կ'ուզի պատասխանել սոյն ընդմիջմանց.)

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կը յիշեցնեմ Ատենաբան էֆէնտիին թէ ընդմիջմանց սրատախանէլու պարտականութիւն չունի :

ԶԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Ուրեմն չը պատասխանելով անձնականութեանց, կը յարեմ թէ, երբ կրթական ծրագրի խընդիրը վերջապէս ներկայանայ մեր քննութեան, չը պիտի վարտնիմ կարծիրս յայտնել այն Պոլսական կրթութեան վրայ զոր կ'ուզէք ծուալել դաւառաց մէջ : Քանի որ այդ կրթութեան հիմն է Ֆառանքէնի ուսումն' առանց ազգային ըւրջ մշակութեան, մեր յղած վարժապետը պիտի կարենան գաւառաց մէջ Հոյերը բրդացումէ ազատել, այլ զանոնք Ֆառանսացման առաջնորդած պիտի լինին . Քուրդի կոկորդէն խուած Հոյը Ֆառանսացոյ կոկորդին կեր պիտի լինի . ո՛չ ապսքէն ամեն օր կը տեսնենք Ֆրանսաներէն հողիւ թոթովող Հոյեր որք Բարիկն իրենց նայտնիք կը նիստեն . Բերա, Իզիր և ուրիշ այսպիսի կեդրոններ լի են օտարացած Հայ գերբնաստաններով, և այս վտանգը մեր ազգային գոյութեան կըստանայ : Զգուշանանք յախուուն գործելէ և ազգը յազգելէ և վճատեցնելէ : Ոչինչ կայ բացարձակ, և Կեդրոնական վարժարանը պանակիս չ'է : Քաղաքակիրթ ազգերուն վարժապետանց ունենալը չը ստիպեր զմեզ որ մենք ալ ունենանք, եթէ մեր կարողութիւնը չը ներեր :

ԱՐԵԱԿՈՒՆԻ Յ. ԷՖ. — Սակայն երբ ունենալու կարող վիճակի մէջ լինիմք, պէտք է յայտնամ բանալք :

ԶԵՐԱՋ Մ. ԷՖ. — (Շարունակելով) Անոնք աստղաբաշխական դիտարան ալ ունին, և միթէ պատճառ մ'է այդ որ մենք ալ նոյնը պահանջենք Պատրիարքարանէն, որ հազու կըրնայ իր սպրուստը ճարել :

ԳՈՒՐԳԷՆ Յ. ԷՖ. — (Վերստին ընդմիջե

լով) Նախ Սահմանադրութիւնն պատասեցէք
և ապա ըրէք այդ տեսակ յայտարարութիւն-
ներ :

ԶԵՐԱԶ Մ. ԷՖ. — (Պատասխանելով) Սահմանադրութիւնը երեսուհի, պարտք
եւ իրաւունք : (շարունակելով) Նոյն իսկ այդ
ազնւոյ իրարմէ կը տարբերին էական խնդրոյ
մէջ. Զօանտա ունի ձեմարան մը իւր լեզուն
կանոնաւորելու համար, այլ Անկլիա ձեմարան
չ'ունի և սակայն ոչ նուազ կանոնաւոր է իւր
լեզուն : Մեծաշորուտ Անկլիան, որոյ կըր-
թական եղանակն ամենէն աւելի կը յորժարի
մեր ազգին, 1834 ին էր որ առաջին անգամ
իւր իշխանոցնէն բաժին հասնեց նախակրթու-
թեան, և Կրթական Նախարարութիւնն չ'ունե-
նալով 1839 ին կազմեց իւր առաջին Կրթա-
կան Խորհուրդը . գալով վարժապետանոցին,
Մեծն Բրիտանիա և Ամերիկայի Միացեալ-Նա-
ստանոցք վարժապետանոց չունէին մինչև 1840
և հազիւ կէ տարիէ 'ի վեր ունին վարժապե-
տանոցներ, զորս անհատք և ընկերութիւնք
հիմնած են մեծաւ մասամբ :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Հայ ազգն
1830էն առաջ ալ դաստիարակութեան Տեսուչ
Խորհուրդներ ունէր : Ազգային կեանքը չը
գիտցողներն են որ այդպէս կ'ըսեն :

ԱՐԵԱԿ Յ. ԷՖ. (Ընդմիջելով) — Եթէ անոնք
40 տարիէ 'ի վեր վարժապետանոց ունին, մեր
ազգին բնաւ ամօթ չէ որ 400 տարիէն իսկ
ունենայ :

ԶԵՐԱԶ Մ. ԷՖ. (շարունակելով) — Այս
ոպսպէս լինելով, չ'եմ' ներքեր որ վարժապե-
տանոցը պատրուակ բռնեն և անկարելին պա-
հանջեն ժողովուրդը Պատրիարքարանի դէմ
գրգռելու համար : Ամեն Հայ կը փափաքի որ
Պատրիարքարանը ոչ թէ 50,000, այլ 50,000,
000 զրուչ տայ դաստիարակութեան . այլ երբ

չ'ունի, ի՞նչպէս տայ . պարտք ընէ, թէ ան-
պարկեշտ միջոցներու դիմէ : Չ'եմ կարող նե-
րել որ աղբը վհատութեան մատնեն, հաւա-
տայնելով իրեն թէ պիտի կործանի եթէ չ'ու-
նենայ վարժապետանոց, զի մեր ազգը բա-
րոյական ոյժով միայն կանգուն մնացած է և
վարժապետանոցն առ այժմ անկարելութիւն
մ'է մեր Ելմտայոցնէն համար : Գալով Կղերա-
նոցին, նա ալ կրնայ սպասել Կեղերական
հասցիով աճմանն : Միթէ մեր հին և նոր ա-
կանաւոր վարժապետներն Կղերանոցո՞ք ելած
են ամբողջապէս . ո՞ր կղերանոցն էրա Ներ-
սէս վարժապետեան : Եւ ի՞նչ ապահովութիւն
ունիք թէ ձեր բանալիք կղերանոցին առա-
կերտողը, վարժապետ պիտի լինին անպա-
ճառ : Դեռ այժմիս առջեւ են Շահնազարեան
վարժարանի 10 գաւտացի ժառանգաւոր-
ներն, իրենց եկեղեցական վերարկունքով և
փակեղներով, որք սարկաւազի սաստիճան
աւտած և խստացած և ուխտած էին վարժա-
պետ լինել . Մայրաքաղաքիս մէջ զարգացած
այդ երիտասարդք, 40 տարի ազգին հազը
ուտեղէ յետոյ, բայց 'ի միտն' աշխարհական ե-
ղան, և այսօր թաղութիւ զուկներու տէր են :

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՈՍ. ՆԱՐ-ՊԷՅ. — Այն
տեսակ կրթութեան արդիւնք այդ կրնայ լինիլ :

ՓԱՓԱՅԵԱՆ Ս. ԷՖ. (Ընդմիջելով) — Երբ
այն տոնն հարցուցի Ներսէս Սրբազանի թէ՛
ն՞ր են Շահնազարեան վարժարանի ժառան-
գաւոր աշակերտները, պատասխանեց թէ՛
« Ես հասուցի զանոնք բայց Խրիմեան Պատ-
րիարք ցրուեց » — Խրիմեան Սրբազանին հար-
ցուցի թէ ինչո՞ւ ցրուեցիք այդ աշակերտ-
ներն, պատասխանեց թէ՛ « գտմենք ալ ան-
կրօն տեսայ, ես ալ ցրուեցի » : Թէ՛ն կրօնա-
գիտութեան դատաւորներն Ներսէս Սրբազան
էր :

ԶԵՐԱԶ Մ. ԷՖ. — Ձեր յայտարարութիւ-

նը բաւական չէ՛ . պէտք է անգամ մ'ալ ներ-
սէս Արքայանին հարցնել և գործը երկու կող-
մէն լսելէ յետոյ վճռել :

ՁԱՅՆԵՐ. — Փակման ժամը հասած է .
չարունակութիւնը գալ նստին :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. ԵՒ ԱՅԼ.Ք. — Ո՛չ,
ոչ . պէտք է որ շարունակէ և աւարտէ :

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Փակման ժամը հասած
ըլլալով, կը հրաւիրեմ Ատենաբանն էֆէնտին
իւր խօսքին շարունակութիւնն յաջորդ նստին
թողուլ, եթէ չի պիտի կարենայ մէկ քանի
վայրկեանի մէջ եզրակացութեան յանգիլ :

ՋԵՐԱԶ Մ. ԷՖ. — Խնդրոյն վրայ տակա-
ւին ըսելիքներ ունիմ, բայց հիմայ պիտի հաս-
նիմ ատենաբանութեան այն կէտին ուր ընդ-
հատելով՝ կարելի է շարունակութիւնը թո-
ղուլ յառաջիկայ նստին : (Աղմուկից մեջ շա-
րունակելով) Փոխանակ կղերանոցին սպասե-
լու, նախ պատրաստ վարդապետներն յղենք
գաւառներն, որք պաշտօնէ խոյս կուտան .
ինչ գիտնանք թէ նորերն ալ օգը կամ դրամը
չը պիտի պատրուակեն, իբր թէ կենսապա-
րար օք ծծելու կամ դանձ զիգելու համար
հրատեշտ սուած լինէին աշխարհի : Միթէ
Կղերանոցէն ելնողներն աւելի գործօն պիտի
լինին բան արդի վարդապետներն, որք սա-
կացի կը մնան աստ :

(Ատենաբանն էֆէնտի ոտտ կ'ընդհատէ
իւր խօսքն, յառաջիկայ նստին մէջ շարունա-
կելու պայմանու) :

Բացակայք

ԱՏՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ժողովոյ վերջի նըս-
տէն Գ. Դ. և Ե. բացակայութիւնն ունեցող 19
ներակախանայ, ըստ որոշման ժողովոյ, ազգա-
րարութիւն եղած է, որոց 13 ը ներկայ
են այսօր, խի մնացեալ հինգ բացակայից ուր
են՝

- Տ. Սահակ Քչյ. Տ. Սարգսեան
- Միհրան Էֆէնտի Ինճլեան
- Միհրան » Պահճէգորուլեան
- Տիգրան » Կիսմիչլիբուան
- Սենեքերիմ » Մանուկեան

յղեալ կոչնագրոց ստորագրութիւնքն տակա-
ւին մեր ձեռքն հասած չ'լինելով, Գիւանա ըստ
օրինի չէ կարող հրածարեցուցեալ յայտարարել
զնոսա, ուստի այս մասին լինելիք վերջնական
կարգադրութիւնն կը մնայ յաջորդ նստին :

Գ. Բացակայք.

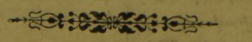
Սոյն նստէն՝

- Նշան Էֆէնտի Այվազեան
- Վիչչէն » Օրմանեան
- Պողոս » Շիշմանեան
- Գառնիկ » Յովակիմեան
- Միհրան » Տէօբմեճեան
- Յովհաննէս » Նուբեան
- Մարգար » Գուլագորգեան
- Համբարձ. » Ալաճաճեան

կերորդ բացակայութիւնն ունեցած լինելով,
Կ՝ՈՐՈՇՈՒԻ յառաջիկայ նստին համար ըստ օ-
րինի կոչնագիր յղել անոնց :

Ատենան կը վերնայ ժամ 5 ին, յաջորդ
նիտան 15 օրէն գումարելու որոշմամբ :

Ատենադպիր Ատենապետ
Յ. ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ Տ. ԵՈՒՍՈՒՅԵԱՆ

Ն Ի Ս Տ Զ.

6 ՅՈՒԼԻՍ 1884

ԱՋԳՈՑԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ

ԿԵՂԵՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ
ԵՆԵՆՅԱԿԱՆՔ

Ա. Վիճակ

- 1 Սիմէօն Եպս. Սէֆէրեան
- 2 Կարապետ Վ. Բաղրատունի Բ
- 3 Վահան Վրդ. Տ. Մինասեան
- 4 Կարապետ Քահ. Սէֆեան

Բ. Վիճակ

- 5 Խորէն Արքեպ. Կար-Պէյ
- 6 Մատթէոս Եպս. Իգմիրեան
- 7 Յովհաննէս Քահ. Մկրեան Բ Պ
- 8 Գրիգոր » ԱՏէմեան Բ Պ

Գ. Վիճակ

- 9 Յակոբ Վ. Ա. Փափաղեան
- 10 Խորէն Քահ. Փէչիլիանեան
- 11 Ոսկր Քահ. Օնանեան
- 12

Դ. Վիճակ

- 13 Եղիշէ » Այվազեան
- 14 Յովհաննէս Վ. Արշարունի
- 15 Սահակ Քահ. Տ. Սարգսեան Բ 6
- 16

Ե. Վիճակ

- 17 Յովսէփ Վարդ. Այվազեան Բ 2
- 18 Գարեգին » Թաթարեան Բ
- 19 Սուքիաս Քահ. Ստոփանեան Բ 2
- 20 Գարրիէլ » Խանճեան

Բ Բացակայութիւն առաջին :
2 » երկրորդ :
Պ » բանաւոր պատճառաւ :

ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ
Ա. Վիճակ

- Գում-Գաբու, Կետիկ-Փաշա. Եւ Գում-Գաբուի ղուրս
- 21 Գրիգոր Պէրպէրեան
- 22 Կարապետ Աղարդմանեան
- 23 Բարթող Քիւրքճիպաշեան Բ
- 24 Գէորդ Ապտուլաշեան
- 25 Յ. Մէրեմ-Գուրի Բ Պ
- 26 Տիգրան Հիւնքեարպէլէնտ. Բ Պ
- 27 Աւետիս Սուրէնեան Բ Պ
- 28 Տօքթ. Այվազեան Բ 3
- 29 Գէորդ Այվազեան Բ Պ
- 30 Յակոբ Ենձնիճեան
- 31 Յակոբ Գուրգէն
- 32 Խաչիկ Կամարակեան
- 33 Միհրան Ինճեան Բ 6
- 34 Յովակիմ Անդրէասեան Բ 2
- 35 Մարտիրոս Էքսէրճեան Բ 2
- 36 Մանուէլ Պէլրեան Բ 2
- 37

Բ. Վիճակ
Պէտիկթաշ

- 38 Բարսեղ Հալաճեան
- 39 Յովհաննէս Քէրէտէճեան Բ
- 40 Մելքոն Պարոնիկեան
- 41 Լեւոն Քարամանեան Բ Պ
- 42 Մարտիկ Յրէնիկեան
- 43 Պողոս Էնքսէրճեան Բ
- 44 Յակոբ Պօշնակեան
- Իսկիւտար Ս. Խաչ
- 45 Սիմէոն Յէլէկեան
- 46 Գարրիէլ Նորատունկեան

47 Գասպար Գասպարեան
48

Իսկիւտար Ս. Կարապետ

- 49 Միհրան Պահճէգափուր. Բ 6
- 50 Պողոս Թորոմեան Բ Պ
- 51 Տրդատ Փափաղեան Բ 2
- 52 Յակոբ Հանճեան

Գ. Վիճակ
Գասարմ-Բաշա

- 53 Գասպար Չերազ Բերա
- 54 Գրիգոր Սէլիմիշէճեան Բ 2
- 55 Ղազար Հովուեան Բ
- 56 Յարութիւն Պէկեան
- 57 Նշան Պոյաճեան
- 58 Վիշէն Օրմանեան Բ 3
- 59 Սինքերիմ Մանուկեան Բ 5
- 60 Համարձու Մազպուլե. Բ 3
- 61 Մանուկ Ասանեան Բ Պ
- 62 Տիգրան Կիւմրիչէրտան Բ 6

Միշազիդ

- 63 Տիգրան Եուսուֆեան
- 64 Մկրտիչ Գազանճեան Բ 2
- 65 Մկրտիչ Ճանրմեան Բ Պ
- 66 Պողոս Երմանեան Բ Պ
- 67

Պէլլոգ Եւ Ղայաքիա

- 68 Մլքապէլ Մամիկոնեան Գ. Վիճակ
- Քուզկուհնուգ Եւ Իճատիք
- 69 Մկրտիչ Մէզպուրեան
- 70 Սիմոն Մազուտեան

Գատըզիւղ	ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՄՓՈՒԱՆՔ	Մուշ
71 Գանձիկ Յովակիմեան Բ 3	Կարից	121 Ստեփան ֆափաղեան
72 Կարապետ Հազարեան Բ 2	101 Սերոբէ Ալանաօրեան	Տիվրիկ
Նարլը-Գաբու	Քեօթախեա	122 Նշան Գարազաշ Բ
73 Միհրան Տէօբմէճեան Բ 3	102 Աւետիս Թընկերեան	Ջէյրուկ Եւ Մարաշ
Եհնի-Մանալլի Սամարիոյ	Աղրիանուպօլիս	123
74	103 Յակոբ Պարոնեան Բ Պ	Տրապիզօն
Թօփ-Գալուս	Նիկովիդիս	124 Յարութիւն Չէքէզեան Բ 2
75	104 Կարապետ Ս.Իւթիւճեան Բ	Պաղտատ
Էյուպ Ս. Եղիս Եւ Ս.	Ակն	125 Կարապետ Սէթեան
Աստուածածին	105 Յակոբ Գօրեան	Տիգրանակերտ
76	Ղարանիսար	126 Միհրան Չօպանեան
Գուրու-Չէղմէ	106 Կարապետ Երէջեան Բ 2	Վան
77 Կարապետ Սըվաճեան	Արաբկիբ	127 Մարկոս Աղաբէզեանց
Հիսար Եւ Պօյաճի-Գիւղ	107 Կարապետ Խաչիկեան	Աղրամար
78	Բաղէշ	128
Նոր-Գիւղ Եւ Սքեցիս	108 Արփիար Արփիարեան	Հայեպ Եւ Այնթապ
79	Պրուսա	129
Պայտո	109 Քրիստոսաօր Ղազարոսեան	Սեբաստիս
80 Մկրտիչ Կիւմրէճեան Բ	Եղոնկիս	130 Մկրտիչ Յ. Մէլիքեան
81 Ռէթէոս Թաղէոսեան Բ	110 Կարապետ Կիւրճեան Բ Պ	Ռուսճուգ
82 Ներսէս Երէջեան	Ամասիս	Բաբէրդ
Քարակեօմրիւկ	111 Համբարձում Ալաճանեան Բ 2	131
83 Յովհաննէս Թորոսեան	Յալու	132
84 Կարապետ ֆանոսեան	112 Յովհաննէս Ալանաօրեան Բ Պ	Զմշկածազ
Ե. Վիճակ	Եղեսիս	133
Սամարիս	113 Յակոբ Իւթիւճեան Բ 2	Գաղտտիս
85 Յակոբ Արշակ	Մանճըլըլս	134
86 Սարգիս Աղաբէզեան Բ Պ	114	Ատանա
87 Յովհաննէս Նուրեան Բ 3	Հաճըն	135 Մինաս Չերազ
88 Ռուբէն Կիւմրէլիքերտան	115	Սղերդ
89 Գարեգին Պաղտատեան Բ 6	Երզնկա	136 Մասթէոս Ալէքսանեան Բ
90 Գրիգոր Ղազարոսեան Բ 2	116 Ռեթէոս Պէրպէրեան Բ	Եօզղատ
91	Թէրիտաղ	137
92	117 Տիգրան Գ. Սինանեան Բ Պ	Մալաթիս
93	Կեսարիս	138 Գէորգ Վարդանեան
94	Խարբէրդ	Իզմիր
Խասզիւղ	118	139
95 Յովհաննէս Արշակունի	119	Եգիպտոս
96 Ռուբէն Պուլուրեան	Պալքթաք	Բ 2 140 Աբրահամ Մուրատեան
97 Մարգար Գուլարսըղեան Բ 3	117 Տիգրան Գ. Սինանեան Բ Պ	
98 Յակոբ Խանտանեան Բ Պ	Կեսարիս	
99 Նիկողոս Թիւլպէնտճեան Բ Պ	118	
100	119	
	120 Ստեփան Գօլջեան	

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՍՄՔ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

1.	Տ.	Խորէն	Արքեպս.	Նար—Պէյ	Ա. Արեւադէր
2.	»	Սիւնն	Եպս.	Սէֆէրեան	Բ. »
3.	»	Մաթթիոս	»	Իզմիրեան	
4.	»	Կարեղին	Վրդ.	Թաթարեան	
5.	»	Վահան	»	Տ. Մինասեան	Ա. Արեւադէր
6.	»	Տաճատ	»	Ոսկանեան	Բ. »
7.	»	Յակոբ	»	Ա. Փափաղեան	
8.	»	Յովհաննէս	»	Արշարունի	
9.	»	Յովհաննէս	Քհյ.	Մկրեան	
10.	»	Սահակ	»	Տ. Սարգսեան	
11.	»	Սուքիաս	»	Ստեփանեան	
12.	»	Գրիգոր	»	Աճէմեան	
13.	»	Խորէն	»	Փէհլիվանեան	
14.	»	Կարապետ	»	Սէթեան	

ԱՆԴՍՄՔ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

1.	Անուորեան	Յովհաննէս	Էֆէնտի	
2.	Այվաղեան	Տօք. Նշան	»	Բ. Արեւադէր
3.	Գլըճճըեան	Գէորգ	»	
4.	Թորոսեան	Յովհաննէս	»	Ա. Արեւադէր
5.	Խըղըրեան	Գրիգոր	»	
6.	Խօրասանճեան	Թովմաս	»	
7.	Հաղարեան	Կարապետ	»	
8.	Հայաճեան	Բարսեղ	»	Բ. Արեւադէր
9.	Մաքսուտեան	Սիմոն	Պէյ	Ա. »
10.	Մամիկոնեան	Միքայէլ	Էֆէնտի	
11.	Պապօեան	Պապի	»	
12.	Սթիմարսճեան	Գէորգ	»	
13.	Փէշտիմաճեան	Տօքթօր Տիգրան	»	
14.	Քիւրքճիլանլեան	Կարապետ	»	

ՊԵՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օ Ր Ը Կ Ս Բ Գ

- Ա. — Ատենական դրժողութիւնք .
1. — Վաւերացումն Ե. Նստի Ատենագրութեան ,
 2. — Բացակայութիւնք .
 3. — Հրաժարագիր յԵրեւոյի խանութենէ Թ. Էֆէնտի Թիրեաբեանի .
 4. — Պաշտօնագիր Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ յաղագս Երուսաղիմայ պարտուց բարձման խնդրոյն .
 5. — Բողոքագիր Տրանսիլիանի Գու. Ժողովոյ ընդդէմ կեցր. Վարչութեան 'ի մասին Ասաշնորդական ընտրութեան .

Մ Ի Զ Ս Գ Է Գ

- Բ. — Շարունակութիւն վիճարանութեան 'ի վերայ Ազգային կեցր. Եւր. տացոյցի .

Գ. — Բացակայք .